

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Diplomová práce

Školní média v životě školy

Vypracovala: Bc. Trollerová Tereza
Vedoucí práce: Mgr. Šebeš Marek, Ph.D.

České Budějovice 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Podpis

.....

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce Mgr. Marku Šebešovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce a za čas a trpělivost, které mi věnoval. Také bych chtěla poděkovat vedení školy Gymnázia Příbram a zejména učitelu PhDr. Josefu Fryšovi za možnost uskutečnit výzkumnou část práce v místní školní televizi.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá školními médii realizovanými studenty a pedagogy na školách. V úvodu práce jsou stručně definovány základní pojmy a hlavní druhy školních médií. Krátce jsou popsána specifika jednotlivých školních médií a jejich obsahová náplň. Další kapitoly jsou věnovány přehledu vývoje a historii školních médií v průběhu let u nás. V teoretické části práce jsou zmíněna i nejčastější témata, kterým se školní média věnují a motivační faktory, které jejich vznik ovlivňují. Část práce rozebírá vybrané školní dokumenty a zejména Rámcový vzdělávací program z hlediska možností využití školních médií v rámci výuky mediální výchovy na školách základního a gymnaziálního typu. Druhá polovina práce je věnována konkrétní případové studii, ve které jsou prezentovány výsledky z provedeného výzkumu. V samotném výzkumu je hlouběji analyzován jeden konkrétní druh školního média, a to školní televize na Gymnáziu Příbram. Cílem provedeného výzkumu je zjistit, jakým způsobem probíhá příprava, plánování a realizace školního zpravodajství. Snahou práce je také popsat, kdo se stává školním zpravodajem a z jakých důvodů, jaké je technické vybavení školy a jaký ohlas má školní televize u svých diváků.

Klíčová slova

Školní média, školní televize, školní časopis, RVP, GymTV, student, redaktor, reportér, mediální výchova

ABSTRACT

The thesis focuses on school media that are created by students and teachers at schools. The project's introduction briefly defines basic terms and main types of school media. Specifics of the single school media and their content are shortly described. Following chapters are devoted to history and development of school media in the few past years at our territory. The theory part lists the most frequent topics chosen for school media along with factors of motivation that influence media creation. Part of the thesis deals with selected school documents, specifically 'Educational Framework Program' where stress is put on possibilities to use school media during the lessons of media education at elementary and secondary grammar schools. Second part of the thesis focuses on a specific case study where results from the research are presented. In the research it selfone type of school media, school TV of Secondary Grammar School in Pribram, is deeply analysed. The goal of the research is to investigate the course of preparation, planning and realization of the school reporting. At tempt of the thesis is also to describe what kind of students are becoming school reporters and why, last but not least what is the technical equipment of the school and what is the response of the school media audience.

Key words

School Media, School TV, School Magazine, RVP, GymTV, Student, Editor, Reporter, Media Education

OBSAH

1	ÚVOD	6
2	DEFINICE A DRUHY ŠKOLNÍCH MÉDIÍ.....	8
2.1	Školní časopis	9
2.2	Školní televize.....	12
2.3	Školní rádio.....	13
3	VZNIK ŠKOLNÍCH MÉDIÍ.....	13
4	HISTORIE ŠKOLNÍCH MÉDIÍ V ČESKÉ REPUBLICE	16
4.1	Počátky školních médií u nás v 19. století.....	16
4.2	Rozvoj školních médií u nás ve 20. století	19
4.3	Školní média u nás po roce 1989	23
4.3.1	Rozhlasové a televizní vysílání	25
5	MEDIÁLNÍ VÝCHOVA	26
5.1	Realizace mediální výchovy na školách	28
5.2	Vzdělávací oblasti a vzdělávací obory související s Mediální výchovou.....	29
6	PŘÍPADOVÁ STUDIE.....	30
6.1	Tvorba případové studie	31
6.2	Odchytky v pojetí případové studie	32
6.3	Případová studie – Školní televize Gymnázia Příbram (<i>GymTV</i>).....	35
7	ZÁKLADNÍ INFORMACE O GYMTV	36
7.1	Historie školní televize Gymnázia Příbram	38
7.2	Redakce.....	39
8	VÝZKUM ČINNOSTI ŠKOLNÍ TELEVIZE GYMTV	41
8.1	Pozorování na poradách GymTV - únor 2017.....	44
8.2	Rozhovor s vedoucím projektu	48
8.3	Rozhovor s ředitelkou školy	50
8.4	Rozhovor pro GymTV - Já v pozici respondenta	52
8.5	Rozhovor s aktivními členy redakce.....	53
8.6	Orientační průzkum mezi studenty gymnázia	55
8.7	Závěr výzkumu	57
9	ZÁVĚR	59
10	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	61
11	PŘÍLOHY	66

1 ÚVOD

Téma mé diplomové práce jsou „Školní média v životě školy“. Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že v Příbrami, odkud pocházím, jsem věděla o několika školách, které tvoří vlastní školní médium. Začala jsem se zabývat myšlenkou, proč školní média vlastně vznikají, kdo se na jejich tvorbě podílí nebo v jak velké míře je nutná podpora od vedení školy. Když se naskytla příležitost se tomuto tématu věnovat v mém výzkumu, potěšilo mě to, jelikož v té době jsem již měla jasný typ na školu, kde bych chtěla výzkum provádět. Vybrala jsem si Gymnázium Příbram, kde již dlouhá léta funguje školní televize GymTV. Ta se během let svého působení vypracovala na vysokou úroveň. Bez hlubšího zkoumání jsem věděla, že minimálně v Příbrami se jedná o nejlepší školní televizi. Jelikož jsem na Gymnáziu v Příbrami kdysi studovala, činnost GymTV mi nebyla úplně cizí. Jistou roli ve výběru sehrál i fakt, že na škole působím jako učitelka základů společenských věd, a proto jsem měla dobré vztahy s vedením školy i vedoucím projektu školní televize. Získat tedy schválení k tomu, abych mohla výzkum na škole provádět, bylo o to lehčí. Dalším důvodem, proč jsem se ve své práci chtěla zaměřit na práci školní televize, byla i skutečnost, že většina prací, které se věnují školním médiím, se zaměřují především na školní časopisy a noviny. Školní televize je o něco vzácnějším typem školního média, kterému se mnoho prací ještě nevěnovalo.

Cílem diplomové práce je podrobněji poznat, jak školní média fungují. Práce by měla poskytnout informace o tom, kdo se na tvorbě školních médií podílí, co je pro fungování školních médií nezbytné, jaké informace školní média předávají a jaká je organizace jejich práce. Cílem bylo, tyto informace poskytnou čtenáři z pohledu těch, kteří média skutečně tvoří. Ke zjištění informací jsem se snažila dojít pomocí případové studie, kterou považuji za nejvhodnější způsob.

Diplomová práce je rozdělena do dvou základních částí, na část teoretickou a na část praktickou. Teoretická část se v úvodu věnuje základním druhům školních médií – školnímu tisku, školnímu rádiu a školní televizi. Tato média jsem se pokusila v práci charakterizovat a vysvětlit, co je pro jejich fungování typické. Následuje text, kde popisují základní historické události, které předcházely zavedení médií do škol. Tato část textu není zaměřena prioritně na školní média, ale spíše popisuje rozvoj médií a masové kultury během historie. Poté se v textu snažím již přiblížit samotnou historii

školních médií. Konkrétně jsem se zaměřila na zavádění školních médií do českých škol. Jelikož se jedná o celkem rozsáhlou kapitolu, rozhodla jsem se pro vytvoření podkapitol, které jsou vždy časově vymezeny. Text se postupně dostane až k přelomovému roku 1989, který médiím přinese v budoucnu řadu nových možností.

Teoretická část práce se následně přesouvá k průřezovému tématu Mediální výchova, které je se školními médii úzce provázáno. V úvodu kapitoly Mediální výchova vysvětluji, o jaké průřezové téma se jedná a jaké postavení má mediální výchova v RVP. Následně vycházím právě z Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy a pro gymnázia. Uvádím vybrané příklady toho, co by mediální výchova měla u žáka rozvíjet za schopnosti a dovednosti. Kromě třech základních způsobů, jakými může být mediální výchova na školách realizována, se snažím zmínit i konkrétnější příklady toho, jak školy k mediální výchově přistupují. Právě v této kapitole je možné si povšimnout, že jedním ze způsobů může být i tvorba vlastního mediálního výstupu.

Přibližně v polovině práce se přesouvám od teoretické části k části praktické. Jelikož jsem pro svůj kvalitativní výzkum zvolila metodu případové studie, nejdříve se věnuji právě této metodě. Popisuji čím je případová studie typická, jaké jsou postupy při její realizaci a jak k této metodě přistupují vybraní odborníci na případovou studii. Následně krátce vysvětluji vlastní uplatnění případové studie při výzkumu školní televize na gymnáziu. Následuje část textu, která se věnuje už pouze školní televizi na Gymnáziu Příbram (GymTV). Než přistoupím k samotnému popisu realizovaného výzkumu, snažím se čtenáře s GymTV seznámit. Uvádím proto základní všeobecné informace o této školní televizi. Následuje samotný výzkum, jehož část probíhala během února roku 2017, kdy jsem se pravidelně účastnila středečních porad GymTV. V práci popisuji průběh práce členů redakčního týmu během jednoho měsíce. Tento časový horizont jsem vybrala proto, že tak dlouho trvá příprava jednoho kompletního zpravodajství, které je na škole odvíšované v prvním týdnu následujícího měsíce. Kromě techniky pozorování na poradách jsem využila i techniku rozhovoru, a to hned několikrát. Rozhovor jsem realizovala se samotným vedoucím projektu GymTV, protože to byl on sám, kdo u vzniku školní televize stál a po celá léta je jejím členem. Dále jsem si domluvila rozhovor s paní ředitelkou, jelikož jsem chtěla zaznamenat i její názor na činnost GymTV. Provedla jsem také rozhovor s členkami redakce, které mě požádaly, zda by o mně nemohly napsat článek na webové stránky GymTV. Jejich žádost jsem přijala, a proto jsem měla možnost svoji práci obohatit o pohled z pozice

respondenta. V závěru mé práce krátce zmiňuji výsledky malého orientačního výzkumu mezi studenty gymnázia a jejich ohlasu na činnost GymTV.

2 DEFINICE A DRUHY ŠKOLNÍCH MÉDIÍ

Slovo médium vzniklo z latiny a jeho význam lze přeložit jako *prostředek*, respektive *to, co něco zprostředkovává*. Toto slovo se užívá v různých vědních oborech. Ty obory, které se zabývají mezilidskou, sociální komunikací, užívají pojmy médium nebo média v kontextu komunikačním. Přívlastek školní pak naznačuje, že se jedná o komunikační prostředek, který vzniká v prostředí školy. (Burton, 2001)

Školní média jsou na současných školách realizována a rozvíjena různým způsobem. Nejčastější formou školních médií je:

- a) školní nebo třídní časopis
- b) školní rádio
- c) školní televize
- d) školní web

Školní časopis je pro školy relativně nejlevnější a nejsnadnější cestou, jak naplnit výuku mediální výchovy a stát se tak školou mediálně aktivní. (Dudek, 2011) Zároveň školní časopis slouží i k propagaci školy, školních akcí i úspěchů studentů. Tudiž plní dvojí efekt. (Wojnar, Zmrzlík, 1998) Školní tisk stál v počátcích samotného rozvoje médií na školách, a proto ho zmiňuji v první řadě. V následujících kapitolách se ke školnímu tisku ještě několikrát vrátím.

Zároveň považuji za podstatný a historicky ověřený školní komunikační prostředek školní rozhlas. Pomocí něho se studentům ve třídách sdělovaly, a i dnes sdělují, důležité informace ohledně školních akcí a průběhu školního roku. Rozhlas byl v době svého vzestupu považován za rychlý a efektivní způsob sdělování informací velkému počtu studentů, a proto na školách přetrvává dodnes. Ředitelé a vedení škol užívají dnes rozhlas ke krátkým a stručným informacím ohledně úspěchů studentů, organizace třídních schůzek, sdělení podstatných termínů akcí školy, připomenutí výročí nebo k rozloučení se studenty před prázdninami. Díky dostatečnému ozvučení školních prostor mohlo vzniknout tímto způsobem na některých školách i vysílání

školního rádia. To bývá obvykle opět v kompetenci studentů s potřebným dohledem pedagogů. (Kasperová, 2015)

To, že tištěná školní média a rozhlas patří k prvním nejstarším komunikačním mediálním prostředkům na školách, nám dokazují i filmy pro pamětníky od režiséra Martina Friče, jako je *Cesta do hlubin studákovy duše* z roku 1939 nebo film *Škola, základ života* z roku 1938. Děj tohoto filmu se točí právě kolem zveřejněného studentského časopisu *Řev septimy*. Zábavnou formou je ve filmu zobrazeno, co všechno vznik takového třídního časopisu ve škole vyvolá a způsobí. (Česká televize, 2017)

V posledních letech dochází k rozvoji a posilování nového mediálního trendu. Tím je tvorba školních televizí a také vznik a zkvalitnění webových stránek škol. Tento trend naznačuje, jakým směrem se současná mládež ubírá a kde prioritně studenti nachází informace. U současných žáků se dostávají do pozadí tištěná média a jejich místo naopak přebírá televize a internet. To se samozřejmě projevuje i v oblasti realizace školních médií, a tak se postupně začínají proměňovat i ta. Přístup je různý. Některé školy více propracovávají svoje webové stránky a některé naopak realizují mediální výchovu skrz svoji školní televizi. Stále je ale velké množství i těch, které se drží i osvědčeného mediálního prostředku, a to školního časopisu. (Smrčková, 2011)

2.1 Školní časopis

Za školní časopis je považována tiskovina, kterou si vytváří jakákoli škola za pomoci vlastních autorů. Školní časopisy oslovují širší okruh čtenářů než např. časopisy třídní a jsou, co se týká přípravy, náročnější. Školní časopisy dnes najdeme na různých typech škol od základních až po vysoké školy. Pokud bychom se podrobněji zaměřili na školní časopisy základních a středních škol, tak v obou případech se na tvorbě časopisu aktivně podílejí samotní žáci. Ti neaktivnější vytvoří na škole tzv. redakční radu. Rozdíl je pak v tom, jak moc se mohou studenti na tvorbě časopisu samostatně a bez dozoru podílet. Na základní škole školní časopis vzniká pod dohledem pedagogů, kteří redaktorskou činnost studentů kontrolují a upravují. Na středních školách školní časopis tvoří už s větší samostatností samotní studenti a otevírá se tak prostor pro větší množství jejich komentářů a postřehů. (Wojnar, Zmrzlík, 1998)

Důležitou podmínkou pro vznik časopisu na škole je příznivé školní klima a iniciativa pedagogů, studentů, popřípadě i jejich rodičů. Vyučující a jejich angažovanost jsou důležité z hlediska dlouhodobého trvání a fungování časopisu na škole. Časopis lze začít vydávat na škole už ve chvíli, kdy je o jeho přínosu přesvědčen alespoň jeden učitel, který se o jeho tvorbu zajímá a poskytne dostačující podporu studentské redakční radě. Uvádí se, že takový pedagog by měl být dostatečně schopný a nadšený, přestože ho zřejmě nečeká za jeho práci nějaká finanční odměna (až na výjimečné případy). Ideální a mnohdy nezbytná je i podpora od vedení školy. (Hudcová, 2017)

V předchozím odstavci byla zmíněna redakční rada, které by měl pedagog poskytovat podporu. Ideálně by se redakční rada na základní nebo střední škole měla skládat z šesti až osmi studentů. Předpokládá se ovšem, že pokud je časopis tvořen v rámci nějakého volitelného předmětu, počet členů redakční rady bude výrazně vyšší. Vybrat členy redakce může pedagog také pomocí konkurzu. Ten může být koncipován tak, že každý zájemce uvede, co by ho v časopise bavilo za práci, na čem by se chtěl podílet, nebo může pedagog shánět co nejhodnější kandidáty na jednotlivé pozice. Při sestavování redakční rady neplatí, že tou nejlepší volbou budou vždy „jedničkáři“. Hlavním kritériem při volbě nemusí být ani nejlepší češtinářské výsledky nebo zájem o budoucí novinářskou profesi. Selektovat tedy vhodné kandidáty předem se nemusí vždy vyplatit. Redakce školního časopisu může být v průběhu roku flexibilní a přístupná novým členům, je tedy možné v případě potřeby počet členů redakční rady upravovat. Zároveň mohou časopis obohacovat svými jednorázovými články nepravidelní přispěvatelé z řad studentů, kteří nemusí být přímo členy redakční rady. (Brestičová, 2009)

Motivací pro aktivní členství v redakční radě je pro studenty zejména fakt, že jejich jméno bude zveřejněno v časopise a mohou se aktivně podílet na jeho tvorbě. Po delším čase, kdy časopis na škole funguje, však dochází k přirozenému odchodu starších studentů ze školy a je nutné neustále redakční radu obměňovat a hledat na pozice nové kandidáty. Učitel by měl najít vhodný způsob, jak nově příchozí kandidáty motivovat k aktivní činnosti. Obvykle využívanou motivací je odměna formou pochvaly na vysvědčení. Za větší motivaci ovšem žáci považují zveřejnění svých jmen v časopise, na nástěnce školy nebo ve školním rozhlasu. Za jednoduchou a efektivní odměnu je také považováno např. poskytnutí jednoho výtisku či celého ročního předplatného časopisu zdarma. Některé školy se snaží své studenty motivovat skrze vyhlášenou celoškolní

soutěž o nejlepšího přispěvatele do školního časopisu. Pro jednotlivé členy redakční rady jsou pak odměnou za jejich práci různé výjezdy na obecní nebo městské akce, kam může škola vyslat pouze omezený počet členů a které se mnohdy konají v době vyučování. Redaktoři mohou také pozorovat organizaci školních akcí v „zákulísí“ a mělo by jim být umožněno si rozšířit znalosti v oboru díky setkání s mediálně známou osobností a s členy jiných školních redakcí v České republice. (Wojnar, Zmrzlík, 1998)

Redakční rada se během své činnosti musí rozhodnout, jak často bude časopis vydávat, jelikož od počtu vydaných čísel během školního roku se odvíjí následná činnost redakční rady. Obvykle se na škole po založení časopisu redakce odhodlá k měsíčnímu vydávání časopisu. Po několika letech začne počet čísel klesat a obvykle se ustálí mezi třemi až šesti vydanými čísly za školní rok. Častým příkladem na školách je čtvrtletní vydávání časopisu (jaro, léto, podzim, zima), kdy se počet čísel může navýšit o tematický speciál, vydaný např. k významné události školy nebo konkrétní aktuální problematice společnosti. U vydávání časopisu se lze řídit jednoduchou zásadou, že méně je někdy více a je tedy lepší vydat méně, ale kvalitně propracovaných čísel než více čísel, které budou pouze tzv. „do počtu“. (Dudek, 2012)

Hlavním cílem by mělo být vytvořit takový časopis, který bude graficky i obsahově přitažlivý pro velké množství čtenářů a bude tak otevřený všem studentům jednotlivých ročníků na škole. Obsahová vyváženost, objektivnost, zábavnost, různorodost, poučnost, slušnost a přehlednost by neměly žádnému školnímu časopisu chybět. Tyto základní principy totiž běžnou školní tiskovinu pozvednou na úroveň váženého školního média. O tom, jak moc se škole daří tvorba školního časopisu, nejvíce vypoví čtenářské ohlasy a intenzita prožitků samotných tvůrců. (Brestičová, 2009)

Tvorba školního časopisu podporuje celkový rozvoj osobnosti dítěte, ať už formování postojů, tvůrčí schopnosti nebo komunikační dovednosti. Hlavní smysl školního časopisu spočívá v tom, že je tvořen samotnými studenty pro další studenty, které pojí společné školní prostředí. To podporuje soudržnost, pocit ztotožnění a pocit hrdosti na vlastní školu. Zároveň časopis slouží učitelům a rodičům jako přirozený zdroj informací. (Čekanová, 2013)

2.2 Školní televize

Pod tímto pojmem máme na mysli práci studentů a pedagogů, kteří společně tvoří tzv. redakční tým, v němž tvoří videa ze života školy, ale i mimo něj. Tvorba školní TV může být realizována skrz zavedený zájmový kroužek, kam se studenti dobrovolně přihlásí, nebo může být integrována do výuky, především tam, kde se vyučuje průřezové téma *Mediální výchova* jako samostatný předmět. Nezbytností nutnou pro zavedení školní televize je podpora a schválení od vedení školy, získání finančních prostředků pro technické vybavení a jmenování vedoucího školní televize. (Smrčková, 2011)

Hlavní činnost při tvorbě školní TV mají v rukou samotní studenti a učitel by měl žákům pomáhat s teoretickými znalostmi, podněcovat je k tvořivosti a usměrňovat jejich aktivitu. Maňák a Švec (2003, s. 18) hovoří o tom, že právě: „*Podporování větší míry aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků motivující k autoregulaci jejich učení, podněcování myšlení a tvořivé aktivity žáků a poskytování většího prostoru pro jejich rozhodování o vlastním učení, vyžadování větší odpovědnosti žáků za výsledky jejich učení*“... jsou trendy současné moderní pedagogiky. Právě tyto přístupy se mohou při tvorbě školní televize uplatnit.

Školní televize je tedy audiovizuální tvorbou, pomocí které lze u žáků rozvíjet týmovou spolupráci, kreativitu nebo způsob řešení problémů. Žáci se učí sbírat informace a dokázat roztřídit podstatná fakta od těch méně důležitých. Žáci se rozvíjí i v oblasti moderní techniky, kdy musí umět ovládat jednotlivé technické vybavení k vytvoření audiovizuálního výstupu. Jistou výhodou je, že práce s moderními technologiemi patří u studentů k velmi atraktivní. Podstatnou částí při tvorbě školní televize je i umění prezentovat svoje výsledky, což mnoho žáků uplatní jak při studiu, tak v budoucím pracovním životě. (Verner, 2007)

Tvorba audiovizuálního výstupu se objevuje napříč všemi vzdělávacími obory a uplatnění nachází ve všech průřezových tématech. Hlavním předpokladem pro realizaci televize na škole je zajištění základního technického vybavení (videokamera, digitální fotoaparát, počítač, technika pro klíčování obrazu.¹) Studenti obvykle pracují v menších týmech, kdy každý tým má na starost jinou činnost. Kolik studentů bude

¹ Klíčování videa je užívané při tvorbě televizních pořadů a filmů. Ke klíčování slouží plátno nebo stěna v zelené či modré barvě. Toto pozadí je později v počítači nahrazeno jiným obrazem.

tvorit jeden tým, se odvíjí od charakteru dané činnosti. Práce v týmech vede ke kooperativnímu učení, které je v rámci vzdělávání žádanou dovedností. (Příbyl, 2012)

2.3 Školní rádio

Vysílání školního rádia probíhá na školách pomocí školního rozhlasu. Jedná se o zařízení, které je využíváno na základních a středních školách. Rozhlas slouží především k oznamování různých informací studentům i pedagogům na škole. Velkou výhodou rozhlasu je fakt, že pomocí něho lze oslovit velké množství posluchačů. Nutné je pouze to, aby prostory školy byly dostatečně ozvučené. (Kasperová, 2015)

Vysoká efektivita v oslovení posluchačů vedla na některých školách k tomu, že se rozhodly využít školní rozhlas k tvorbě školního rádia. V takovém případě někteří studenti, obvykle z řad iniciativních zájemců, připravují v průběhu školního roku pravidelné rádiové vysílání. Studenti svým vrstevníkům sdělují informace týkající se průběhu školního roku a aktivit, které organizují sami. Upozorňují na výsledky proběhlých akcí a lákají na akce plánované. (ZŠ Okříšky, 2015) Součástí vysílání jsou i různé rubriky, jako například: Písnička na přání apod.

Na některých školách se školní rádiové vysílání dokonce přesunulo do sofistikovanější a modernější fáze. Vysílání školního rádia pak neprobíhá skrze rozhlas, ale přesunulo se na internet. To samozřejmě přináší větší časovou náročnost, protože vysílání tak probíhá i po vyučování. Zázemí takovému rádiu obvykle poskytne bývalý kabinet nebo třída, která se promění ve vysílací studio, odkud studenti vstupují do „éteru“ (ČT24, 2010)

3 VZNIK ŠKOLNÍCH MÉDIÍ

Pokud se vrátíme do hlubší historie médií, zjistíme, že média patřila primárně do života dospělých. Spolu s tím jak začaly klesat náklady na jejich produkci a rozšiřovaly se typy médií pomocí modernějších technologií, začala se média dostávat k čím dál většímu množství čtenářů a tedy i k populaci mladší. V této kapitole se snažím krátce popsat vývoj médií. Kapitola zachycuje i některé podstatné události, které napomohly ke vzniku masových médií. Právě vznik a rozvoj masovosti vedl k tomu, že tisk a následně jiné komunikační prostředky pronikly do prostředí škol.

Důležitou událostí, která podpořila vznik a rozvoj tzv. masových médií², je vynalezení knihtisku roku 1440, díky Johannesu Gutenbergovi. Trvalo ještě dlouhá dvě století, než se technika tisku knih využila k tvorbě prvních periodicky vycházejících novin pro širší veřejnost. Určitou mezifází mezi tímto přechodem tvořil tisk pamfletů³ a letáků, které informovaly například o válečné situaci, popravách nebo o zámořských objevech. Tvorbou těchto letáků si tiskaři mnohdy přivydělávali vedle tisku knih. U zrodu periodického tisku stálo i zpravodajství psané formou korespondence. Příkladem mohou být *Fuggerovské noviny* z 16. století, které informovaly o hospodářství a politice. (Köpplová, Köppl, 1989)

V 17. století se rozvíjí vznik týdeníků, které postupně vychází v jednotlivých evropských zemích (Nizozemsku, Anglii, Francii apod.) Týdeníky v Evropě vycházely s různou mírou pravidelnosti a jejich obsah se věnoval především politice nebo zahraničnímu zpravodajství. Z tohoto období lze pro příklad uvést oficiální vládní listy, a to francouzský týdeník *La Gazette* nebo anglický týdeník *London Gazette*. Charakter týdeníků ze 17. století naznačuje, že tyto mediální prostředky byly určeny užší skupině čtenářů, a to zejména vyšším sociálním vrstvám. (Köpplová, Köppl, 1989)

Na počátku 18. století začal v Anglii vycházet první anglický deník *Daily Courant*. Objevují se první časopisy⁴, které kromě domácí a zahraniční politiky řeší ve svých esejích poezii, vědu, zábavu apod. Koncem 18. století v Anglii začíná vycházet list *The Daily Universal Register* (později znám jako list *The Times*). Tento tisk měl na počátku 19. století dominantní postavení u střední buržoazie a měl silné zastoupení movitějších čtenářů. (Jiráková, Köpplová, 2009)

19. století přináší rozvoj masových médií. K prvnímu masovému médiu řadíme jednoznačně tisk. Ten se v tomto období stává dostupnějším pro střední a nižší vrstvy. Masový tisk informoval o zábavných tématech, o každodenních událostech a snažil se zachytit „senzaci“, která by přilákala pozornost většího množství čtenářů. Masový tisk byl orientován především na zisk a politická funkce se stala tou sekundární. Benjamin Day se stal v roce 1833 prvním editorem amerického deníku *The Sun*. Z dnešního pohledu bychom dle charakteru tohoto tisku mohli *The Sun* označit za bulvár. Tento deník byl typický jednodušší větnou skladbou, zábavným charakterem, širším okruhem

² Masová média – hromadné sdělovací prostředky používané k masové komunikaci a rozšiřování informací široké veřejnosti. (Mcquail, 2009)

³ Pamflet – kratší literární text útočného charakteru.

⁴ Příkladem takového časopisu může být anglický tisk *The Spectator*.

témat a snadnou dostupností⁵. Masová produkce médií, je dále spojována například se jménem Lord Northcliff. Ten odstartoval roku 1896 v Anglii tzv. penny press⁶ (tzv. šestákový tisk). Northcliff si uvědomil, že dosavadní tisk stojí mimo běžného čtenáře a je nutné mu zjednodušit přístupnost k deníkům. Vsadil na masovou inzerci, která měla pokrýt velkou část nákladů a čtenář tak měl tisk dostupný za nízkou cenu. Tisk byl výrazně ovlivněn inzercí, byl jednodušší po jazykové i obsahové stránce a byl zábavnějšího charakteru. (Köpplová, Köppl, 1989)

19. století je z hlediska školních médií důležitým obdobím. Mediální revoluce způsobila, že tisk začal být přístupný široké veřejnosti a tedy i mládeži. Média se pomalu začínají dostávat do školního prostředí ve druhé polovině 19. století. Nejprve se vzdělávací a výchovný systém zaměřoval především na negativní vliv a účinky médií a v tomto duchu se snažili studenti pedagogové vzdělat a před řadou mediálních sdělení je uchránit. Tato tendence přetrvávala až do poloviny 20. století. V následujícím období se pohled na mediální výuku změnil. Témata mediálního vzdělávání se začala prohlubovat v oblasti kritického myšlení, mediální manipulace a výběru atraktivnosti mediálních zpráv. V 70. letech 20. století se začíná diskutovat o možnostech aktivního využití médií ve výuce. (Jirák, Šťastná, 2012)

Do 90. let 20. století je rozvoj mediální výchovy typický spíše pro zahraničí. Zásadní fázi v rozvoji mediální pedagogiky u nás bylo porevoluční období po roce 1989. Moment, kdy se česká média mohla dostat do užšího kontaktu se západními médii, znamenal změnu. Došlo k rozšíření možností zábavních pořadů nebo entertainmentizaci seriózních médií. Je to doba, kdy se technologický pokrok stává rychlejším a informace se rozšiřují jak po kvantitativní stránce, tak i po obsahové stránce. Z tohoto pohledu už nestačilo být pouhým pasivním příjemcem zpráv, ale začalo být nutné dokázat zprávu lépe analyzovat a zhodnotit. (Bína, 2005)

⁵ Benjamin Day přišel jako první s myšlenkou dostupného tisku pro nižší vrstvy za jeden cent. Později byl tento princip znám pod označením penny press.

⁶ Penny press bylo označení pro levný tisk, který byl dostupný pro širokou veřejnost, a byl počátkem vzniku tzv. bulváru. Největší rozšíření bulvárního tisku probíhalo v USA. Obsahově byly texty a tematika tisku přizpůsobena široké veřejnosti. (Mediagram, 2017)

4 HISTORIE ŠKOLNÍCH MÉDIÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Zmapovat historii českých školních médií není jednoduchou záležitostí, jelikož se této problematice prozatím nikdo soustavně nevěnoval. Abychom se dostali k počátkům školních médií u nás, museli bychom se uchýlit k podrobné analýze archivních školních dokumentů, jako jsou školní ročenky, kroniky nebo první vydání školních časopisů či jiných školních médií. Tato metoda by byla obsahově tak náročná, že by bylo na místě věnovat této tematice jednu samostatnou akademickou práci. V uvedené kapitole tedy budu vycházet z informací, které vyplývají z dosud provedených analýz různých školních dokumentů a z informací, které jsou v rámci literatury dostupné.

4.1 Počátky školních médií u nás v 19. století

Školní média tvoří jednu z kapitol dějin českého školství. Tato školská historie byla ovlivněna postupnými školskými reformami a zavedenou legislativou. Školský systém se proměňoval v průběhu dějin dosti nerovnoměrně. Při pohledu na historii školních médií u nás je tedy potřeba vnímat hlavní faktory, které samotný školský systém ovlivňovaly. To je zejména vývoj a změny v českých zemích a v politice. Tyto skutečnosti se ve školském systému následně odrážely, různou měrou. (Lišková, 2008)

Za úplné počátky školních médií lze považovat tvorbu školního časopisu. Jako příklad nejstaršího školního časopisu, o kterém dnes víme, lze uvést časopis *Poupě*. Ten vydávalo v roce 1845 pražské akademické gymnázium na Starém Městě. O čtyři roky později zde byl vydáván časopis *Slavie* pod vedením Josefa Václava Friče. K výraznějšímu rozvoji školních časopisů dochází na počátku 50. let 19. století. Propojením vlastenecké nálady, iniciativy studentů a podpory ze strany pedagogů nakonec vznikl školní časopis *Příprava*, který začal vydávat tehdejší student gymnázia na Starém Městě Vítězslav Hálek spolu se svým spolužákem. Po roce byl časopis přejmenován na *Varito a lyra* a později zkrácen pouze na název *Varito*. (Roubík, 1925) Časopis byl tehdy vydáván jako týdeník a to ve formátu osmistránkového sešitu psaného ručně, který byl jediným vydáním. Toto vydání pak kolovalo postupně mezi zájemci, kteří byli evidováni v tzv. cirkuláři a kteří přispívali pravidelně každý měsíc čtyřmi krejčary na vydání časopisu. Slova tehdejšího autora vypovídají o tom, za jakým účelem byl časopis vydáván a co bylo jeho obsahem. Tímto autorem je Hálek, který

popisuje, že časopis vydávali proto, aby se cvičili veršem i prózou. Do časopisu psali verše, povídky, romány, pojednání a vůbec vše, nač jim rozum stačil. (Hálek, 1867)

Na počátku 50. let 19. století to byla zejména třídní periodika, která byla psána ručně a plnila roli a funkci školního časopisu. Bylo to období, kdy těchto periodik vycházelo na pražských gymnáziích velké množství a panovala mezi nimi jistá konkurence. Jako příklady tehdy vydávaných třídních časopisů na pražských gymnáziích lze uvést časopis *Ohlas*, *Zora* nebo *Oblesk*. Vydávání školních časopisů bylo v první řadě zásluhou iniciativních studentů. Příkladem může být například časopis *Ohlas*, u jehož vydávání stál student staroměstského gymnázia z třídy kvarty Josef Šusta. Tento časopis vycházel každý týden od října do prosince roku 1852 a za předplatné tohoto časopisu se platilo deset krejcarů za jedno vydání. Každé vydání bylo obohacené i speciální přílohou. (Smrčková, 2011)

Vlastenectví, které se odráželo v textech vycházejících časopisů, jako byl *Varito* nebo jiná periodika, nebylo v období po revolučním roce 1848 vítané a z politických důvodů bylo později v roce 1853 vydávání časopisů na školách zakázáno. Z tehdejších policejních zpráv vychází, že tento zákaz byl důsledkem snahy utlumit rozpínání českého národního citění, které Vídeň vnímala jako politickou hrozbu. Přestože nedošlo tehdy ke shromáždění dostatečného množství důkazů o protistátním nebo protiněmeckém smýšlení studentů nebo pedagogických pracovníků školy, došlo kromě zákazu vydávání časopisu i například ke strukturálním změnám ve vedení akademického gymnázia v Praze. Tehdejší student kvinty akademického gymnázia i přes vydaný zákaz v lednu roku 1854 časopis *Zora* na škole vydával a důsledkem bylo vyloučení tohoto studenta ze všech rakouských škol a jeho spolupracovníci byli potrestáni menšími kázeňskými opatřeními. (Hálek, 1867)

V následujících letech, tedy v období 60. let 19. století, přetrvává stále období, kdy se školní časopisy nevydávají. Z některých dokumentů biografického rázu vyplývá, že studentské časopisy pravděpodobně vycházely, ale žáci je pečlivě ukrývali. Jediný školní časopis z období 60. let byl časopis *Slavie*, který vycházel roku 1865 a 1866 na pražském akademickém gymnáziu. Školní časopisy samozřejmě nebyly pouze doménou pražských gymnázií, a proto lze k následujícím letům nalézt dokumenty, které uvádí, že školní časopisy vycházely například na Gymnáziu v Klatovech nebo na Gymnáziu v Jindřichově Hradci. S Gymnáziem v Klatovech a tamním studentským časopisem *Kramerius* jsou spojeny literární počátky básníka Vojtěcha Heinricha Jiroty, který dle zjištěných údajů byl tehdejším redaktorem časopisu. *Kramerius* byl pravděpodobně

vydáván v letech 1867 až 1869. Na Gymnáziu v Jindřichově Hradci naopak vycházely časopisy s názvy jako *Naše listy*, *Vlast'* nebo *Šotek*. (Roubík, 1936)

Školní časopisy, o kterých jsem doposud v předchozích odstavcích psala, byly psány ručně. Tištění časopisů bylo v té době možné pouze pod vedením soukromého nakladatele za účelem finančního zisku, což hlavní myšlenkou školních časopisů nebylo. Za zmínku stojí studentský časopis *Český student*, který vycházel jeden rok, a to od února 1869 do února 1870. Významný je tento časopis tím, že byl jako první časopis tohoto typu v tištěné podobě. Autory a tvůrci byli výhradně studenti střední školy, ale nakladatelem a zároveň vlastníkem byla soukromá osoba. V 70. a 80. letech vznikaly na českých středních školách literární kroužky, jejichž činností byla právě tvorba školních časopisů. V tomto směru byla hodně aktivní gymnázia brněnská a olomoucká. (Mates, 1958)

V 90. letech 19. století postupně tištěné časopisy začínají převládat nad těmi psanými. Jako příklad tehdejšího tištěného gymnaziálního časopisu lze uvést časopis *Mladoň* z Vysokého Mýta z roku 1890/1891. Dalším příkladem může být pražský gymnaziální časopis *Neruda* z roku 1892 nebo školní časopis *Snahy* z roku 1895 vycházející na hodonínské škole. Koncem 19. století vycházely časopisy *Květy*, *Lípa* nebo *Psýché* na Gymnáziu ve Starém Brně. (Roubík, 1936)

V názvu časopisu *Snahy*, který vydávala hodonínská škola koncem 19. století, se odráží vlastenecká odhodlanost naznačující tematiku jednotlivých příspěvků. Časopis se věnoval slavné české historii, kulturnímu dědictví a národním symbolům. Tato tematika je vyobrazena v rozmanitých novelách, pojednáních či verších. Součástí časopisu byly i početní úlohy, a to jak v českém, tak slovenském jazyce. Texty jsou psané rozličnými rukopisy, což naznačuje to, že se na jejich tvorbě podílelo větší množství autorů a jednotlivé příspěvky jsou podepsané. Z dohledaných dobových čísel časopisů, které jsou uloženy v Moravské zemské knihovně v Brně, lze rozpoznat pozitivní ohlas z řad pedagogického sboru na rozhodnutí vydávat na škole časopis. (Smrčková, 2011)

4.2 Rozvoj školních médií u nás ve 20. století

Na počátku 20. století se množství školních časopisů na školách zprudka navýšilo. Zejména na středních školách si studenti zakládali své časopisy s touhou uvolnit tímto způsobem školní atmosféru. Obsahově se tehdejší časopisy věnovaly především školní tematice a literárním příspěvkům. Výjimkou ale nebyl ani sport nebo jiné aktuality. Z tohoto pohledu lze tedy tvrdit, že se zásadně nelišily od těch současných. Časopisy tohoto období nebyly nějak zásadně politicky vyhraněné, a to zejména proto, že se politickým tématům redaktoři záměrně vyhýbali. Časopisy obvykle neměly dlouhého trvání a jejich nepřetržité vydávání vydrželo průměrně šest měsíců, maximálně rok. Hlavní příčinou tohoto faktu mohla být nízká finanční podpora pro vznik a fungování časopisu na školách. Z počátku 20. století jsou známy například časopisy *Labe*, *Pokrok*, *Převrat* nebo *Svítání*. (Smrčková, 2011)

Na sklonku 20. let a na počátku 30. let 20. století dochází k postupnému nárůstu počtu školních a třídních časopisů na školách. Hlavní iniciativa a zásluha je připisována tehdejším školním spolkům, organizacím, jednotlivým třídám nebo vzniklým literárním a vzdělávacím kroužkům. Z tohoto období jsou dochovány záznamy o časopisech *Ozvěna*, *Snaha* nebo *Bod varu a My* a další. (Schödelbauer, 1983)

Ve druhé polovině 30. let 20. století dochází k postupnému oslabování vlivu a vzniku školních časopisů. Na jejich působení měla vliv především vyšší politická vyhraněnost. Politická tematika se postupně začala do školních médií více prolínat a některé školy se zrušením vydávání časopisů snažily politice vyhnout. V tomto období vycházely například časopisy *Šíp* nebo *Náš svět*. Některá dochovaná čísla časopisů vycházejících v tomto období byla pečlivě uschována a stala se součástí různých výstav školních časopisů v pozdějším období. (Smrčková, 2011)

40. léta byla z pohledu produkce školních časopisů nevýznamná. Existuje zmínka o školním časopise, který tehdy vydávali studenti Československé státní školy ve Velké Británii. Tam měla být škola zřízena za 2. světové války díky československé exilové vládě. Objevují se ještě informace o dětském časopise, jehož autory byli židovští chlapi, kteří byli deportováni do Terezína. Nejde sice o klasické školní médium, přesto s ohledem na historický kontext se domnívám, že je vhodné tento časopis zmínit. V Terezíně vznikalo hned několik časopisů, které děti zavřené v koncentračním táboře v době války vytvářely. Příkladem může být časopis *Kamarád*, kde se konečný počet vydaných čísel pohybuje kolem 22. (Sárközi, 2006)

Po druhé světové válce jsou školní a třídní časopisy především v zájmu samotných škol. Některé školní redakce se obracely na Výzkumný ústav pedagogický v Praze s prosbou, aby jim ústav poskytl informace o školách, které podobný časopis vydávají také. Jejich snahou byla vzájemná výměna časopisů, inspirace a předávání vzájemných zkušeností. Přehled o školním tisku získal Výzkumný ústav pedagogický díky vyhlášce Ministerstva školství a osvěty z roku 1946. Ta vybízela školy, aby ústav poskytly školní nebo třídní časopis ve třech výtiscích. Během školního roku jednotlivé časopisy zkoumalo a hodnotilo Oddělení pro občanskou a mravní výchovu a následně byly vyhodnoceny ty nejlepší časopisy a odměněny knižními cenami. Je tedy bezesporu, že podpora školních médií vycházela i od tehdejšího Ministerstva školství a osvěty. V časopise *Občanská výchova* byl uveřejněn seznam některých škol, které školní časopisy vydávaly ve školním roce 1946/1947. V seznamu se objevují časopisy s názvy jako *Budovatel*, *Jiskra*, *Naše práce* nebo *Hlas pracující mládeže*. Názvy tedy velmi zřetelně vypovídají o politické atmosféře, která tehdy ve společnosti panovala. V tomto období časopisy nemusely vycházet v utajení a jejich vznik byl vedením škol podporován, což bylo pro fungování časopisu na škole nejpodstatnější.⁷ V 50. letech zřejmě stále některé školní časopisy vychází, ale velké množství dostupných informací není. (Smrčková, 2011)

Co se týká 60. let, nelze dle dohádátných dokumentů potvrdit domněnku, že existovaly směrnice, které zajišťovaly kontrolu a dohled nad školními časopisy. Ze vzpomínek pamětníků ale vychází, že obsah školních časopisů byl tehdy pod dohledem. Při zřetelné kritice komunistického režimu nebo jeho představitelů hrozila autorům článků snížená známka z chování nebo i vyloučení ze školy. Kontrolu obsahu časopisů zajišťovala tzv. stranická buňka na příslušných školách mnohdy ve spolupráci s vedením školy. Hlavním vodítkem toho, co je považováno za přípustné a legální, byla tehdejší oficiální média. Druhá polovina 60. let přinesla nový trend v produkci školních časopisů. Začaly se objevovat časopisy, které pokryly širší množství čtenářů. Například v roce 1966 se distribuoval na všechny ostravské školy školní časopis s názvem *Bloček* nebo v Trenčíně na gymnáziu začal v roce 1968 vycházet časopis *Impuls*, který se

⁷ Z konce období 40. let jsou dochovány informace, že ve Strakonících na národní škole vycházel v páté třídě třídní časopis zvaný *Šotek*. Skládal se z osmi až dvaadvaceti listů o formátu A4. Obal časopisu byl tvořen tvrdšími deskami a titulní strana byla namalovaná. Tento třídní časopis zahrnoval rozmanité redakční práce. Od úvodníku po medailonky, reportáže a články. Prostor byl věnován i významným dnům, výročím, politickým a historickým událostem a nechybělo ani místo určené pro zábavu (křížovky, hádanky, perličky z výuky). Dále je z konce 40. let znám i časopis *Cérky a Ogaři*, který vycházel jednou za měsíc na střední škole ve Vlachovicích nebo časopis *Štafeta*, který vycházel na škole v Úvalu. (Smrčková, 2011)

postupně stal okresním školním tiskem a později školním médiem celoslovenským, ve kterém dostávaly prostor mladí talentovaní literáti a výtvarníci. Zakladatel a výtvarník časopisu *Impuls*, Igor Ševčík, získal roku 1968 ocenění Mladého světa za nejlepší časopis ČSSR a díky tomu se mohl vrhnout na dráhu profesionálního žurnalisty. (Švagrová, 2009)

Zrušení cenzury v roce 1968 mohlo přinést lepší a uvolněnou atmosféru do školních redakcí a zlepšit i poměry v produkci a tvorbě školních časopisů. V tomto období začíná na školách fungovat ve větší míře školní rozhlas, jako další možnost školního média. To, jakým způsobem ho studenti škol mohou využívat, blíže definovali pedagogové a vedení školy. Třídy měly svůj vlastní reproduktor a o přestávkách se přes něj vysílalo. Typickým předmětem vysílání byla sovětská hudba nebo občas twist. Vysílaná hudba musela splňovat kritéria institučně schválená. Žáci, kteří publikovali své postřehy skrz školní časopisy, někdy dostali prostor pro kratší výstup ve školním rozhlasu. Samozřejmě i rozhlas se ale stal pro některé studenty atraktivním prostředkem pro uveřejnění témat a názorů, které nebyly politicky schválené.⁸

I v období normalizace se tvorba školních časopisů na školách udržela a od roku 1971 zasílaly školy jedno číslo svého školního časopisu MV SSM. Zde časopisy byly zkoumány, hodnoceny a některé z nich nakonec oceněny jako nejlepší. Existují také dohátelné informace o tom, že v 70. letech se plánovaly a organizovaly semináře pro tvůrce školních časopisů v Praze. V druhé polovině 70. let pravděpodobně školní časopisy na některých školách přetrvávaly, ale jejich vydávání bylo oficiálně považováno za zakázané, přesto v některých případech za tiše tolerované. Některé školy tedy z opatrnosti školní časopisy zamítly, jiné přetrvaly. Jak uvádí Boháčová (1979), v některých zdrojích se uvádí, že školní časopisy byly v rozporu s tiskovým zákonem. Jiné hovoří o tom, že žádný tehdy platný zákon se k zákazu školních časopisů přímo nevyjadřoval, protože školní časopisy nesloužily k obohacování jejich tvůrců, a proto se na ně tiskový zákon nevztahoval. Toto tvrzení potvrdil Boháčové i tehdejší odborník na tiskové právo. Tudíž 70. léta rozvoj školních časopisů nějak zásadně nezbrzdila. Informace o časopisech na školách koncem 70. let jsou takové, že vycházející časopisy musely být stranicky schváleny a předcházet tomu byrokratický kolotoč, kdy muselo

⁸ V 60. letech na Gymnáziu ve Zlíně pirátsky vysílal jeden student, čerstvý absolvent školy. Ten se do školního éteru naboural za svého nedalekého domova a pustil do rozhlasu západní hudbu (rock 'n' roll), namísto ministerského proslovu k prvnímu dni školního roku. Není jisté překvapením, že důsledkem bylo nepříjemné policejní vyšetřování, které tehdy dopadlo ale bezvýsledně. Takových případů, které veřejnou produkci západní hudby protestovaly proti politickým zákazům, bylo v té době více. (Dorůžka, 2008)

časopis schválit několik instancí od krajského školního inspektora po ředitele konkrétní školy. Mnoho časopisů tehdy vycházelo spíše jako zpravodaj SSM. Z povahy dokumentů ministerstva školství vyplývalo, že školní časopisy jsou ponechávány v kompetenci jednotlivých škol než samotných ministerstev. Na pražských školách tehdy vycházely časopisy s názvy, které se vázaly mnohdy k samotné povaze školy, kde časopisy vznikly. Nalezneme tedy časopisy jako: *Elektron*, *Knihomol* nebo *Palačinka*. Témata byla věnována především dění na škole a byl dán prostor mladým talentovaným literátům. Počet stran časopisů se pohyboval v rozmezí deseti až šestnácti stran. Největším problémem, s kterým se redakce časopisů setkávaly, byly finance. Respektive nedostatečné množství příspěvků na jejich tvorbu. Období normalizace je zajisté spjaté s cenzurou, která prosakovala i do školních médií. OV SSM měl za úkol dohlížet na korektnost jednotlivých textů a zároveň tato činnost byla v kompetenci škol, které mnohdy předaly svou zodpovědnost na bedra konkrétních pedagogů, kteří měli na politickou korektnost ve školním tisku dohlížet. (Boháčová, 1979)

V 80. letech dochází k poměrně zajímavému posunu, kdy se školní časopisy začínají využívat jako vzdělávací prostředek a je postupně odhalován jejich skrytý potenciál ve výuce. Vzniká podrobnější analýza časopisů a jejich kladů ve výuce. Pedagogové si jsou vědomi, že mediální tvorba pomáhá kromě informační funkce i k utváření postojů samotných čtenářů, k uvedení poznatků z českého jazyka do praxe, k posílení slohových schopností žáka, k rozvíjení výtvarných dovedností studentů a zároveň nechávají prostor i pro zábavu. Není tedy velkým překvapením, že hlavními iniciátory a podporovateli školních časopisů byli pedagogové českého jazyka a zájmových kroužků. Obsahy časopisů se začínají tematicky a žánrově rozpínat. Objevíme v nich fejetony, reportáže, kritiky, rozhovory, soutěže, vtipy, křížovky, kulturní nebo sportovní zajímavosti a mnoho dalších podnětných textů. Texty ze studentských časopisů přebírají i některé regionální tisky.

Pozvolna se rozvíjí i školní rozhlasové vysílání. Žáci spolupracují se svými pedagogy na programu vysílání. I zde bylo nutné dodržování politické korektnosti a ve třídách o přestávkách mnohdy zněla různá budovatelská pásma. Politický režim se v období normalizace sice prolínal do obou druhů školních médií, ale jejich pozice se začala na školách postupně stabilizovat. (Smrčková, 2011)

4.3 Školní média u nás po roce 1989

Po roce 1989 se množství i varianty zpracování školních médií rozšiřují. Kromě školních novin a časopisů se dostává do popředí i rozhlasové vysílání. Vznikají také nová školní média, a to školní televize, školní internetové stránky nebo školní fotografická a filmová tvorba. Studentské a žakovské samosprávy jsou hlavními iniciátory školních médií na školách. Ty vytváří studentské výbory, které dohlíží na tvorbu a produkci školních médií. (Smrčková, 2011) Získání informací o vývoji školních médií po roce 1989 se může na první pohled zdát problémem, jelikož relativně velké množství informací z té doby nelze fakticky podložit. V následujícím textu se pokusím přiblížit vývoj školních médií po sametové revoluci u nás.

Samotný rok 1989 byl pro českou mediální produkci přelomový, ovšem do samotných školních médií se tento rok nijak výrazně nezapsal. V období po sametové revoluci se množství produkce školních médií snížilo. Důvodem, kromě jiného, mohla být jejich špatná finanční podpora. (Brečka, 1999) V následujících 90. letech počet školních médií ovšem narůstal a do popředí se začínají dostávat i dosud ne tak populární školní média. Stav školních médií v 90. letech mapoval výzkum z roku 1996, který na více jak 300 základních školách v České republice zjišťoval podporu školních a třídních časopisů. Z výzkumu vyplynulo, že asi jedna třetina základních škol vytváří svůj vlastní školní nebo třídní časopis. (Prudký, 1998) Bližší data o školních médiích vychází z pozdějšího výzkumu z roku 2004. Tento výzkum přináší informaci, že školní časopisy vycházejí asi na jedné třetině středních škol z celkového zkoumaného počtu 1500 středních škol v České republice. Tyto předpoklady poněkud narušuje výzkum z roku 2006, který přináší závěry, že školních časopisů vychází v České republice kolem pěti set. Jinými slovy, že školní časopis vychází na každé desáté škole. Tento údaj však nevychází z podrobnější analýzy situace, proto není pokládán za zcela validní.⁹ (Sarközi, 2006)

Porevoluční období a 90. léta byla obdobím, kdy došlo k pevnému ukotvení školních časopisů na různých typech škol. Od základních škol, přes střední školy,

⁹ Na produkci školních časopisů zaměřila svůj výzkum i autorka bakalářské práce z roku 2009. Autorka tehdy oslovila 94 základních škol a 22 středních škol a došla k závěru, že školní časopisy vycházely na dvaceti z nich. Není ovšem jasné, jakou strategii výběru zkoumaných škol autorka zvolila, ani jakou výzkumnou metodu použila. (Brestičová, 2009)

malotřídní školy, praktické školy až po učiliště či gymnázia s různým zaměřením. Přetrvává tendence, že hlavní iniciativa přichází od studentů mnohdy ve spolupráci s jejich aktivními pedagogy. Časopisy jsou vydávány školními parlamenty, školními mediálními kroužky, v rámci samostatných předmětů nebo jako výsledek samotné iniciativy několika nadšených. (Smrčková 2011)

Technologický pokrok v posledních více jak pětadvaceti letech se projevil i v tvorbě školních médií. Postupně dochází k úpadku ručně psaných nebo strojově psaných časopisů, ale více se využívají nové technologie. Vzniká tak postupně čím dál tím větší množství časopisů, které jsou psané na počítači nebo tištěné v tiskárně. Druhá polovina 90. let přinesla zásadní změny v časopisech i do oblastí obsahových a vizuálních, a to díky plošnému rozšiřování internetu. Rozšiřování internetu do školního prostředí bylo cílem projektu Internet do škol, který vznikl pod záštitou ministerstva. (Peterka, 2002) Redakčním radám se zásluhou internetu naskytly nové možnosti realizace školních časopisů. Byl to nejen další komunikační a informační zdroj, ale časopisy mohly začít vycházet vedle tištěných podob i elektronicky. Elektronické vydávání časopisu otevírá redaktorům širší možnosti. Vydání mohou být obsáhlejší a propracovanější po grafické stránce. Čtenáři mohou na články rovnou reagovat pomocí komentářů a samozřejmě je školní časopis lépe zpřístupněn širšímu publiku. Informace v elektronické podobě se také lépe aktualizují a velmi zřetelně se snižují náklady na vydání. Jednodušší je i archivace minulých čísel. V klasické tištěné podobě zajišťují archivaci obvykle školní knihovny. (Chlad, 2000)

Na některých školách není výjimkou, že k významným událostem školy nebo roku vychází speciální čísla, nebo že škola vydává cizojazyčné časopisy ve spolupráci s partnerskými zahraničními školami. Názvy časopisů jsou různorodého typu, stejně tak pravidelnost jejich vydávání. Jestliže škola neposkytuje studentům a zájemcům časopis zdarma, obvykle vybírá za prodaný časopis malou symbolickou částku, která by měla snížit náklady na vydávání časopisů. V některých případech může vybraný obnos sloužit například i k charitativním účelům. (Smrčková, 2011)

Vydávání školních časopisů se stalo během posledních více jak 25 let na školách velmi populární záležitostí a toto školní médium bývá jedním z hybatelů školního místního dění. Školní tisk podněcuje k organizaci různých soutěží, k plánování seminářů s mediální tematikou nebo k setkávání jednotlivých školních redakcí z různých škol. Česká školní inspekce ani české krajské školské úřady se problematikou

školních časopisů koncepčně nezabývají. Hlavní informace o školních časopisech lze dohledat pouze v dokumentech škol a na internetu. (Brestičová, 2009)

4.3.1 Rozhlasové a televizní vysílání

V polovině 90. let se žákovské samosprávy výrazně angažovaly do tvorby rozhlasového vysílání. To se v rozhlasech objevovalo v různých časových intervalech: každý den, několikrát do týdne nebo pouze párkrát do měsíce. Rozhlasovým vysíláním byly vyplněny časové mezery před zahájením vyučování nebo během přestávek. V obsahu rozhlasového vysílání se objevovala hudba, krátké zprávy a informace o uplynulém nebo budoucím dění na škole. Výjimkou nebyla ani speciální tematická pásma, vysílaná k významným dnům a výročím, nebo vyhlášení různých soutěží, popřípadě jejich úspěšných účastníků. V podstatě velmi oblíbeným zvykem na středních školách se stalo i vysílání maturantů v rámci tzv. posledního zvonění. Rozhlas mohly využít i fungující školní parlamenty. Účelem mohla být prezentace jednotlivých kandidátů na škole v předvolebním období. Tyto zvyky ve způsobu využití školního rozhlasu přetrvávají na školách dodnes. (Kasperová, 2015)

Televizní vysílání před rokem 2000 bylo u nás na velmi nízké úrovni a objevovalo se zřídka. Od roku 2000 se množství školních televizí začalo v České republice rozrůstat, ale ne všechny vydržely na školách fungovat dlouhodobě. Audiovizuální vysílání probíhá jak na základních školách, tak na středních školách. Rozdíly jsou z tohoto ohledu patrné z hlediska technického zázemí a celkové úrovně zpracovaného audiovizuálního výstupu, což je ovšem ovlivněno spíše přístupem jednotlivých škol k audiovizuální tvorbě než typem školského zařízení, kde tvorba probíhá. Důležité je si uvědomit, že s rozvojem technologií už nemusí mít školní televize konečný výstup vždy ve formě televizního vysílání, ale žáci mohou v rámci mediální výchovy vytvářet různá videa nebo krátké filmy a pracovat na vlastních webových stránkách školy. (Smrčková, 2011)

5 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

V následujícím textu se pokusím najít určité ukotvení školních médií ve vzdělávacích dokumentech. Po prostudování RVP pro základní školy, RVP pro gymnázia a namátkově vybraných Školních vzdělávacích programů, jsem se rozhodla, že je nejvhodnější čerpat informace především z RVP, ze kterých následně Školní vzdělávací programy vycházejí.

V RVP pro základní školy a v RVP pro gymnázia se nachází přímo průřezové téma, které se médiím a jejich studiu věnuje. Jedná se o průřezové téma Mediální výchova. Ta se do RVP dostala v důsledku kurikulárních změn roku 2006. Toto průřezové téma je na stejné úrovni jako třeba Multikulturní výchova, Osobnosti a sociální výchova a další průřezová témata. (Jirák, Wolák, 2007)

Pokud se podíváme na průřezové téma Mediální výchova podrobněji, dozvídáme se, že mediální výchova by měla studenty vybavit dovednostmi, jako je například analýza, posouzení či vyhodnocení mediálního sdělení. Zároveň by si měli studenti osvojit znalosti o tom, jakou funkci současná média v naší společnosti plní. Mediální výchova by dále měla studentům pomáhat orientovat se v dnešním přesyceném mediálním světě a dokázat si vybrat kvalitní a věrohodná sdělení.

Všechny tyto schopnosti a dovednosti bychom mohli shrnout pod pojmem tzv. mediální gramotnosti. O té v souvislosti s mediální výchovou píše Jan Jirák a Radim Wolák toto: „*Soustavné zvyšování mediální gramotnosti se obecně považuje za významný prostředek zvyšování kvality jak soukromého (partnerského, skupinového, spotřebitelského) života jednotlivce, tak jeho veřejného (občanského) bytí.*“ (Jirák, Wolák, 2007, s.7) Kvůli tomu, aby žáci mohli ovládat základy mediální gramotnosti, je vhodné přistupovat k jednotlivým okruhům Mediální výchovy tak, aby si žáci osvojili základní informace o fungování médií a jejich roli ve společnosti. Tento názor potvrzuje i samotný autor koncepce Mediální výchovy J. Jirák. Mediální gramotnost by podle něj měla představovat „*soubor poznatků a dovedností, které člověku umožňují nakládat s mediální produkcí, jež se mu nabízí, účelně a poučeně, dovoluje mu média využívat ku svému prospěchu a dává mu nástroje, aby dokázal ty oblasti mediální produkce, které se jím snaží skrytě manipulovat, odhalit.*“ (Mičienka, Jirák a kol., 2007, s. 63)

Mediální výchova by měla rozvíjet dle RVP osobnost žáka, a to ve dvou oblastech. Za prvé v oblasti dovedností, vědomostí a schopností, za druhé v oblasti postojů a hodnot. Rámcový vzdělávací program pro základní školu uvádí v oblasti rozvoje dovedností, schopností a vědomostí například, že Mediální výchova má: „*učit využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času; přispívat k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu*“ nebo „*přispívat ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu.*“ (RVP pro ZŠ, 2013, s. 119). Podle RVP pro gymnázia má Mediální výchova v oblasti postojů a hodnot u žáků podporovat zase například: „*zvýšení citlivosti vůči kulturním rozdílům, chápat je jako obohacení života, učit se rozumět odlišnostem*“ nebo rozvíjet „*získání představy o práci v týmu, o vztazích kooperace a nadřazenosti a podrživosti při tvorbě společného díla, o vlastním tvůrčím potenciálu*“ (RVP pro G, 2007, s. 79)

Dále se předpokládá, že se studenti budou aktivně zapojovat do mediální komunikace. Rozhodně tedy není cílem mediální výchovy, aby se mediálnímu prostoru žáci nějak výrazně vyhýbali. Vždy by ale měli dbát na základní poučky, které dávají doporučení, jak se řádně pohybovat v mediálním prostoru. Dalším cílem mediální výchovy je, aby se žáci dokázali orientovat v různorodé škále mediálních produktů a byli schopni si utvořit od médií a jejich sdělení kritický odstup. V neposlední řadě by se žáci měli naučit i média efektivně využívat v každodenním životě. Například naučit se média účelně využívat ke studiu, k vyhledávání nových informací nebo k praktickému využití ve volném čase. (Pastorová, 2008)

Kromě oblastí pro rozvoj osobnosti žáka, jsou v RVP pro základní a gymnaziální vzdělávání uvedeny i tematické okruhy průřezového tématu Mediální výchova. V základním vzdělávání je Mediální výchova rozdělena do hlavních dvou tematických okruhů. Prvním je tematický okruh receptivních činností. Tam patří například: „*kritické čtení a vnímání mediálních sdělení; vnímání autora mediálních sdělení; fungování a vliv médií ve společnosti*“.(RVP pro ZŠ, 2013, s. 119 – 120) Druhým tematickým okruhem je okruh produktivních činností. Ten zahrnuje například: „*tvorbu mediálního sdělení*“ nebo „*práci v realizačním týmu*“.(RVP pro ZŠ, 2013, s. 119 – 120)

Tematické okruhy v RVP pro gymnázia zahrnují v oblasti Mediální výchovy dvě složky: složku vědomostní a složku dovednostní. Obě složky se navzájem propojují a vytváří jeden celek. Pro příklad lze uvést tematické okruhy: „*Média a mediální produkce; Mediální produkty a jejich významy*“ nebo „*Role médií v moderních dějinách*“ (RVP pro G, 2007, s. 79 – 81)

Mediální výchovu, stejně jako další průřezová témata, je na školách možné realizovat v zásadě třemi možnými způsoby, které vyplývají z RVP. Prvním využívaným způsobem je integrace. V takovém případě je průřezové téma zařazeno do předmětu, se kterým úzce souvisí. Druhou možností řešení je zavedení samostatného předmětu, ve kterém by se probírala všechna průřezová témata. V tomto případě školy narážejí na problémy. Bývá obtížné vyčlenit pro předmět hodiny a také určit pedagoga, který by byl schopný svou odborností pokrýt alespoň většinu témat. Poslední možností je projektové vyučování. Tato varianta má určité výhody. Projektového vyučování se může zúčastnit více pedagogů a je to i jeden ze způsobů, jak žákům školní rok zpestřit. (PRUT, 2012)

Školy by se v rámci realizace průřezového tématu Mediální výchova měly rozhodnout, jakým způsobem mediální výchovu na školách budou naplňovat. Zda to bude v rámci jednoho konkrétního předmětu¹⁰, zavedeného kroužku, uskutečnění projektových dnů nebo např. v rámci tvorby vlastního školního média apod. Vybraný způsob realizace mediální výchovy je pak vhodné rozvíjet a pracovat především na něm. Jestliže se škola rozhodne Mediální výchovu naplňovat napříč různými předměty a různými způsoby hrozí, že nedojde k naplnění hlavních cílů RVP a znalosti a zkušenosti žáků budou spíše povrchové. (Příbyl, 2012)

5.1 Realizace mediální výchovy na školách

Z dosavadních získaných poznatků o realizaci mediální výchovy na školách vyplývá několik nejčastějších způsobů, jakými školy přistupují k výuce tohoto předmětu. Jednou z takových možností je například *vazba na regionální tisk*, kdy škola spolupracuje s místními médii. Žáci mohou do regionálního tisku přispívat svými články, nahlédnout do chodu redakce apod. (Pastorová, 2008)

Dalším možným přístupem je užívání *médií jako zdroje informací*. V tomto případě je mediální výchova chápána jako předmět, kdy se žáci dostanou přímo k aktivnímu užívání médií. Sem bychom zařadili využívání internetu jako zdroje informací nebo využívání jiných informačních a komunikačních technologií. Podstatnou

¹⁰ Pokud se škola rozhodne vytvořit samostatný předmět Mediální výchova, vyskytuje se často problém s uvolněním časové dotace na tento předmět. Zároveň školy narážejí na větší náročnost v obsahovém sestavení osnovy pro nově vznikající předmět a na obtížnější stanovení konkrétních výstupů.

informací v tomto kontextu je, že školní média jsou v tomto případě také brána jako součást komunikačního a informačního systému.

Další možností, jak uchopit mediální výchovu na škole je *využití médií ve vztahu k propagaci činnosti školy*. V této souvislosti mohou efektivně fungovat zavedená školní média, která školy využívají k propagaci školy a k lepší komunikaci s veřejností. (Jiráček, 2006)

Pokud se škola rozhodne pro tvorbu nějakého typu školního média, pak je to také jedna z možností (kromě výše uvedených), jak realizovat požadavky RVP. Vytváření vlastního mediálního sdělení a práce v redakčním týmu je vhodným způsobem, jak co nejvíce studentům přiblížit obvyklou činnost reportérů a redaktorů v běžných médiích. Tato skutečnost je z hlediska charakteru méj diplomové práce podstatná, jelikož poukazuje na to, že školní média nejsou na školách jen projevem snahy zaktivizovat žáky, ale pomocí školních médií se mohou aktivně plnit stanovené požadavky RVP. (Pastorová, 2008)

5.2 Vzdělávací oblasti a vzdělávací obory související s Mediální výchovou

Mediální výchova úzce souvisí se vzdělávací oblastí *Člověk a společnost*. Tato vzdělávací oblast zahrnuje v RVP pro ZŠ dva vzdělávací obory: *Dějepis* a *Výchova k občanství*. (Na gymnáziích ještě *Geografii* a *Občanský a společenskovědní základ* místo *Výchovy k občanství*). Důvodem této souvislosti může být kromě jiného i fakt, že média nám pomáhají při vytváření hodnotové orientace a jsou jedním ze základních prvků, které se podílí na nezáměrné socializaci. Zde je tedy souvislost se společenskovědními obory zřejmá. (RVP G, 2007) Další oblastí, se kterou *Mediální výchova* souvisí, je *Jazyk a jazyková komunikace*. V rámci této oblasti se studenti mohou rozvíjet jak v mluveném projevu (příkladem může být tvorba reportáže ve školní televizi), tak v projevu písemném (například psaní článků do školního časopisu). Učitelům českého jazyka na základních školách a středních školách se tak otevírá další možnost, jak žáky vtáhnout do stylistiky a v praxi jim ukázat, co je v mediálních sděleních podstatné a důležité, jakým výrazovým prostředkům se vyhnout, nebo třeba jak upoutat čtenáře titulkem či úvodní stranou novin. Hlavní myšlenka toho, že žáci se na práci podílejí sami a jsou aktivními společnými tvůrci svého „díla“, je jednou

z vhodných metod, jak studenty zaktivizovat a zároveň jim předat potřebné informace související se školním vzdělávacím plánem. (RVP ZŠ, 2013)

V současné době je také podstatnou vzdělávací oblastí *Informační a komunikační technologie*. Vzhledem k tomu, že dnešní děti a dospívající tráví denně v průměru na internetu hodinu a půl, je jasné, že internet je po televizi pro studenty podstatným mediálním a komunikačním prostředkem. (Šebeš, 2013) Studenti si tak v rámci mediální výchovy, vedenou pomocí počítače a připojení k síti, mohou porovnat média tištěná a digitální. Žáci by měli být vedeni i ke kritickému myšlení v rámci digitálních textů a k tomu, že informace je dobré si ověřovat u více zdrojů, které považujeme za věrohodné. (RVP ZŠ, 2013)

Poslední oblastí, kterou uvádí RVP, že je propojená s *Mediální výchovou*, je oblast *Umění a kultura*, která je pro studenta podstatná v utváření celkového dojmu z médií. Ten tvoří jak jazyková struktura, tak vizuální tvorba či zvuková stránka sdělení. Všechny tyto tři body utváří náš celkový dojem z mediálního sdělení, a proto by student měl znát základní principy tvorby médií, aby se v běžném životě neracionálně nenechal médií strhnout. (RVP G, 2007)

6 PŘÍPADOVÁ STUDIE

V praktické části práce jsem rozhodla podrobit výzkumu školní televizi na Gymnáziu Příbram, kde jsem metodou případové studie zkoumala činnost GymTV. V úvodu praktické části popisuji, na čem se metoda případové studie zakládá, jaké techniky využívá a jak k případové studii přistupují někteří významní autoři. V následujících kapitolách pak uvádím, jaké výzkumné techniky jsem uplatnila ve své případové studii já a popisuji průběh a výsledky výzkumu v GymTV.

Případová studie nebo také jinak kazuistika (*case study*) je metodou kvalitativního výzkumu. Je běžně využívána v oblastech psychologie, pedagogiky, sociologie, politologie, antropologie, práva, kriminologie apod. Používaná je i v dalších oborech: v medicíně, ekonomii nebo managementu. Tato výzkumná metoda se pomocí detailního studia snaží zaznamenat celou složitost zkoumaného jednoho případu či více případů. Takovým případem může být sociologický objekt či sociologická jednotka (například jednotlivec, rodina, pracovní skupina, zájmová skupina, místní komunita, instituce apod.). Hlavní charakteristikou případové studie je využití různých technik

pro sběr dat a informací. (Gillham, 2000) Takovými technikami může být analýza dokumentů, zúčastněné pozorování, rozhovor a dotazníkové šetření apod. Možné je i využití audio a video nahrávek. Případová studie tedy pojme široké množství dat. Podstatný je popis jednotlivých vztahů a souvislostí. Vychází se z předpokladu, že pomocí výzkumu jednoho konkrétního případu lze pak snáze porozumět dalším podobným případům. Případová studie je v oblasti sociálních věd přirovnávána k mikroskopu. „...její hodnota závisí na tom, jak dobře je zaostřena“ (Hendl, 2016, s. 102)

6.1 Tvorba případové studie

1. **Krok – Stanovení výzkumné otázky** – zvolení jevu vhodného pro výzkum.
2. **Krok – Výběr případu a metod pro sběr a analýzu dat** – v průběhu příprav na výzkum výzkumník stanoví vhodné techniky sběru dat a jejich analýzy. Výzkumník se věnuje každému případu zvlášť (v případě vícečetné studie). V tomto kroku také výzkumník dochází k rozhodnutí, jaká data jsou pro něj podstatná, aby byl schopen zodpovědět výzkumné otázky. Zvažuje se i postup, který bude následovat při analýze dat.
3. **Krok – Příprava na sběr dat** – vytvoření databáze na organizaci nasbíraných dat. Vhodné je vést si protokol o sběru dat a předcházet problémům, které mohou v souvislosti se sběrem dat nastat.
4. **Krok – Sběr dat** – výzkumník tento krok provádí systematicky a snaží se zejména udržovat vztah mezi nasbíranými daty a zkoumaným případem. Data jsou zaznamenávána do databáze.
5. **Krok – Analýza a interpretace nasbíraných dat** – dochází ke snaze propojovat sesbíraná data se stanovenými výzkumnými otázkami. Zkoumané případy jsou jednotlivě analyzovány a porovnávány mezi sebou.
6. **Krok – Příprava zprávy** – výzkumník se snaží případ popsat tak, aby byl pro čtenáře srozumitelnější a mohl tak případu lépe porozumět. (Hendl, 2016)

6.2 Odchylky v pojetí případové studie

V jednotlivých textech k případovým studiím lze nalézt odchylky týkající se chápání pojetí případové studie jako takové. Pro příklad uveďme definice případové studie od dvou různých autorů. Prvním autorem je Stake (1995), který případovou studii chápe jako snahu porozumět konkrétnímu sociálnímu objektu v celé jeho komplexnosti a zároveň jako snahu zachytit i jeho originalitu. Pojem „případ“ Stake vysvětluje jako „... něco speciálního, žák, třída, výbor, program, ale asi ne problém nebo téma. Případ může mít problém a zpráva o případu má nějaké téma, ale případ má svoji identitu. Případ má v jistém smyslu jedinečný život. Je to něco, čemu zcela nerozumíme, a proto to zkoumáme. (Hendl, 2016, s. 104) Dále Stake zdůrazňuje, že pro provedení takové studie je podstatné zorganizovat si sběr dat. Dále bývá vhodné si vymezit otázky a zkoumané aspekty.

Stake rozděluje případové studie do tří typů:

a) *Intrinsitní případová studie*

Zaměřuje se na daný případ pouze kvůli němu samotnému. Výzkumník chce zkoumat právě tento konkrétní případ (dítě, vztah, organizaci) a poznat tak jeho vnitřní aspekty. V tomto typu případové studie jsou vybrané oblasti případu detailně popisovány. Cílem studie je případu porozumět a pochopit jeho vnitřní souvislosti. Za výhodu je považováno to, že výzkumník se může zaměřit pouze na jeden případ a díky tomu mu může porozumět do hloubky. Tato studie bývá využívána při zkoumání méně známých fenoménů.

Příklady pro využití: Chci porozumět případu žáka, který má potíže ve třídě.

Chci porozumět fungování určité části nějaké instituce.

b) *Instrumentální případy*

Výzkumník zkoumá jevy obecnějšího charakteru (např. stres). Při této studii si výzkumník najde případ nebo několik případů, které vybraný jev reprezentují. Následně tyto případy zkoumá. Cílem takové studie je porozumět externím teoretickým otázkám. Výzkumník se snaží vyvodit závěry, které se váží ke zkoumanému jevu. Nesnaží se tolik o vyvození specifických závěrů. Pozornost je obvykle zaměřena na to, jakým způsobem daný jev funguje a co ho ovlivňuje.

Příklady pro využití: Zkoumání malé úspěšné počítačové firmy a systému jejího řízení. Získané informace jsou pak porovnány s fungující větší obchodní společností.

c) Kolektivní případová studie

Tato studie vychází z předešlé instrumentální studie a to tak, že kolektivní studie detailně zkoumá více instrumentálních případů najednou. Při využití této studie vychází výzkumník z toho, že studiem více případů se dosáhne lepšího vhledu do dané problematiky. Stake u této studie zdůraznil i šest základních pravidel, která by při realizaci takové případové studie měla být dodržována. (Např. zvolit konkrétní objekt výzkumu; zvolit studované jevy a témata nebo navrhnout zobecnění platná pro daný případ apod.)

Příklad pro využití ¹¹: Zkoumání více případů, kdy byly děti s mentální retardací zařazeny do běžných dětských tříd.

Druhým autorem je Yin (1994). Tento výzkumník významným způsobem podpořil tuto metodologii. Tvrdil, že případová studie je strategie, která zkoumá předem určený jev v reálném kontextu. Podle Yina by měla případová studie zahrnovat využití jak kvalitativního, tak kvantitativního výzkumu; brát ohled na více proměnných během výzkumu a na dřívější teoretická tvrzení, která pomohou usměrnit sběr dat a jejich následnou analýzu.

Yin dělí případové studie do čtyř skupin a to podle typu výsledku:

a) Exploratorní studie

Předvýzkum, který má připravit podklady pro připravovaný výzkum. Při této studii se prozkoumávají vztahové souvislosti, vytvářejí se hypotézy a kladou se dílčí otázky.

b) Explanatorní studie

Tato studie vysvětluje případ tak, že rozkrývá různé souvislosti daného případu a obvykle přitom využívá nějakou zvolenou teorii.

¹¹ Kolektivní studie je využívána v komparativních výzkumech, při testování určitých teorií či k jejich rozvoji a úpravám.

c) *Deskriptivní případová studie*

Taková studie se snaží zkoumaný jev kompletně popsat.

d) *Evaluační studie*

Tato studie jev také popisuje, ovšem zároveň vyhodnocuje nějaký program či intervenci s ohledem na hodnotící kritéria.

Yin upozorňuje na to, že je důležité si stanovit, zda budeme pracovat pouze s jedním nebo s více případy najednou. Pokud pracujeme s více případy, hovoříme o tzv. mnohonásobných případových studiích nebo o mnohopřípadových studiích. Mnohonásobné studie se využívají především v situacích, kdy chceme jednotlivé případy porovnávat mezi sebou nebo pokud chceme dojít k nové teorii. Yin a Stake se bezpochyby zasadili o rozvoj případové studie. Každý z nich ovšem k případové studii přistupoval jiným způsobem.

Užití případové studie se doporučuje v situaci, kdy chceme zjistit podrobnější informace o dosud neznámém případě. Dále pokud se jedná o složitější situaci, například v oblasti sociálního života. Případová studie může být také součástí jiného plánovaného výzkumu. (Například může být využita jako předvýzkum statistického šetření).

Výhody případové studie:

- a) Může sloužit jako výchozí bod pro stanovení hypotéz.
- b) Pomocí případové studie lze detailněji prozkoumat jedinečný jev.
- c) Dokáže zpochybnit konkrétní teorie.

Nevýhody případové studie:

- a) Lze hůře dokázat a osvětlit příčinné souvislosti zkoumaného jevu.
- b) Závěrečná východiska z proběhlé případové studie lze těžko aplikovat na celou populaci (stejně jako u jiných výzkumných metod, jako je experiment nebo statistické šetření).

Případová studie byt měla být flexibilní, co se týče způsobu sběru i analýzy dat. Využívá tak často rozhovorů, záznamů z pozorování či analýzy dokumentů. Mnohdy se tyto metody využívají najednou v jedné případové studii. (Gillham, 2000) Důležité je, aby pomocí těchto metod výzkumník získal dostatek popisných dat zkoumaného jevu a ty dokázal zpracovat tak, aby čtenáře dokázaly zaujmout. (Hendl, 2016)

6.3 Případová studie – Školní televize Gymnázia Příbram (*GymTV*)

Metodu případové studie jsem uplatnila při výzkumu školní televize na Gymnáziu Příbram. Tuto školu jsem zvolila z několika důvodů. Na škole jsem studovala a nyní jsem členkou tamního pedagogického sboru. O kvalitní práci místní školní televize jsem tudíž věděla dopředu a z hlediska jejich úspěchů a dlouhodobého působení pro mě byla GymTV jasnou volbou pro výzkum. Konkrétně jsem využila techniku pozorování (při sledování práce členů redakce), rozhovoru (hovořila jsem s ředitelkou školy, se členy redakce i se studenty), dotazníku (ten byl určen pro orientační výzkum u studentů gymnázia) a analýzu dokumentů (ŠVP, webových stránek školy apod.). Zároveň jsem byla GymTV oslovena, zda bych jim neposkytla rozhovor, tím jsem práci členů redakce zažila i z druhé strany, z pozice respondenta. Nejintenzivnější fáze výzkumu probíhala během února 2017, kdy jsem pravidelně docházela na porady GymTV a sledovala jejich činnost. Návazně na to proběhlo několik rozhovorů se studenty, členy redakce, vedoucím projektu a ředitelkou školy. Informace pro tuto práci jsem ovšem shromažďovala dobu delší než jeden měsíc. Vzhledem k mému působení na škole se ke mně informace o činnosti GymTV dostávaly po celý školní rok. To mi pomohlo ke stanovení vhodných technik výzkumu a nejvhodnějšího postupu.

7 ZÁKLADNÍ INFORMACE O GYMTV

K úvodu z této kapitoly je nutné poznamenat, že informace níže uvedené pocházejí z několika různých informačních zdrojů a pramenů najednou. Proto nelze některá fakta jednoznačně podložit jedním zdrojem.¹² Pro obsahovou korektnost obvykle odkazují na webové stránky školní televize, kde řada informací o školní televizi uvedena je.

Školní televize na Gymnáziu Příbram funguje na škole od června roku 2005, tedy již 12. rokem. Na škole začala fungovat s příchodem nynější paní ředitelky Mgr. Ivy Kadeřábkové. Díky svému dlouhodobému patří GymTV k nejstarším, ale i největším školním televizím v České republice.

Již od samého začátku vysílá školní televize pravidelně měsíční zpravodajství a to každou první středu v měsíci. Toto vysílání trvá dvacet minut a týká se událostí, které na škole proběhly, zachycuje rozhovory s pedagogy a jinými pracovníky školy, vysílá portréty zajímavých a úspěšných studentů a poukazuje na zajímavé projekty, do kterých se škola zapojila. Součástí zpravodajství je i upozornění na kalendář plánovaných akcí v následujícím měsíci a nechybí ani reportáž z akce, která se odehrála v příbramském regionu. Ke zpravodajství se dostanou diváci třemi možnými způsoby. První středu v měsíci vysílá škola zpravodajství ve foyeru školy. Dále je zpravodajství umístěné na internetu a objevuje se i v místní regionální televizi Fonka.

Redakci tvoří průměrně 15 – 20 členů z řad studentů. Tito studenti nejsou nijak věkově omezeni, proto se v redakci objevují studenti napříč jednotlivými ročníky. Členové redakční rady jsou obvykle rozděleni do dvou nebo tříčlenných týmů, kterým jsou na plánovací poradě přidělené úkoly, které mají v průběhu měsíce naplnit. GymTV má v průběhu měsíce za úkol zaznamenat velké množství akcí, které se odehrávají na škole, proto je nutná flexibilita jednotlivých členů rady. Ti se tak nespécializují na jednotlivé práce v redakci, ale měli by dokázat zastat všechny potřebné pracovní pozice v redakci.

Školní televize gymnázia má od roku 2006 založené vlastní webové stránky, které se postupnou a pilnou prací členů redakce staly plnohodnotným zpravodajským serverem. Na webové stránky se dostanou aktuální a podrobnější informace o dění

¹² Informace o školní televizi jsem získala v průběhu svých studijních i pracovních let na gymnáziu. Některá fakta tak pro mě byla všeobecně známá, jiná jsem získala z rozhovorů s členy redakce, z informačních letáčků o škole, z nástěnek věnovaných přímo GymTV, rozmístěných po škole nebo z internetových stránek.

na škole. Během školního roku je na stránkách GymTV zveřejněno velké množství článků (např. za školní rok 2013 / 2014 to bylo 320 článků). V průměru lze tvrdit, že každý den vyjde jeden nový článek. GymTV kromě aktuálních článků z dění školy vytváří i různé speciály s rozhovory s pracovníky školy a s různými komentáři. Právě na webu školní televize lze přehrát i jednotlivá vydání školního zpravodajství. Roku 2014 získaly webové stránky školy ocenění v soutěži školních časopisů v kategorii webový magazín. Výsledkem bylo 1. místo ve Středočeském kraji.

Jelikož školní televize je u všech významných událostí školy (maturitní plesy, školní akademie, divadelní představení, koncerty), publikuje tyto záznamy skrz vytvořená DVD, blu-ray disky a streamy na kanálu YouTube. Od počátku svého působení vydala GymTV více jak 60 DVD. Záznamy jsou zpracovány v průměru z tří až pěti kamer, která akci natáčely. DVD nebo blu-ray disky je možné objednat v e-shopu GymTV a některé z natočených záznamů jsou i volně k dispozici na YouTube.

Školní televize se podílí na třech projektech. Tím prvním a nejznámějším z nich je dlouhodobý projekt *Jak se dělá televize*. Školní televize z České republiky se díky tomuto projektu setkávají, předávají si zkušenosti, dělí se o úspěchy v oboru, a to vše pod záštitou České televize. Studenti se tak mohou setkat přímo s otřelými moderátory, komentátory a redaktory z České televize. První ročník tohoto projektu se konal v roce 2006, ten poslední v roce 2015. Dalším projektem, kterého je školní televize gymnázia součástí, je projekt *Televize v televizi*. Jedná se o setkání školní televize s Českou televizí přímo na Kavčích horách. Toto setkání je vždy koncipováno tematicky (sport, ČT:D, zpravodajství apod.). Výhodou tohoto projektu je to, že školní televize mohou nahlédnout přímo a bezprostředně do zákulisí naší veřejnoprávní televize. Posledním ze tří projektů je projekt *Digináves*, jehož součástí je školní televize od roku 2008. V praxi tento projekt vypadá tak, že školní televize natáčí akce a události v příbramském regionu a Česká televize tyto reportáže posléze umísťuje na své webové stránky. Některé vybrané reportáže se mohou objevit v pořadu *Zprávičky* na ČT:D. (Gympb, 2017)

V rámci této kapitoly jsem nahlédla do Školního vzdělávacího programu gymnázia a mnoho informací jsem v něm ke školní televizi nenašla. GymTV je v ŠVP Gymnázia Příbram zmíněna v několika větách, ale velmi stručně. Školní televize se objevuje v ŠVP v kontextu dlouhodobých projektů školy a v oblasti možností práce s nadanými žáky. (ŠVP, 2011)

7.1 Historie školní televize Gymnázia Příbram

Školní televize vznikla v dubnu roku 2005. Jejím zakladatelem je učitel českého a anglického jazyka Josef Fryš. Úplně první odvysílání televizních zpráv se uskutečnilo na závěr školního roku 2004/2005. Zprávy se tehdy natáčely v prostředí didaktické učebny (dnešní sborovny). Prvním moderátorem byl tehdejší student třídy 2. C Lukáš Jungbauer, který v televizi působil jako první šéfredaktor. Ten se na plátně objevil ještě spolu se svojí zástupkyní Barborou Černoorskou. Od začátku školního roku 2005/2006 se zprávy natáčely v improvizovaném studiu, které vzniklo v jedné místnosti krytu civilní obrany, který se nacházel pod školou. Právě zde se poprvé užila i metoda klíčování a to na modré pozadí. GymTV tak začala pravidelně vysílat zpravodajství na plátně ve foyeru školy. Následně na to začala reportáže přebírat regionální televize TV Fonka a od roku 2006 se zpravodajství objevuje i na internetu. Jelikož vedení školy fungování školní televize podporovalo, zasadilo se o to, aby po rekonstrukci školy dostala GymTV k dispozici nové prostory. V roce 2009 se tak mohla školní televize přesunout do míst, kde dříve probíhala hudební a výtvarná výchova. Dodnes se v těchto dvou učebnách nachází stabilní zázemí redakce a studio.

Roku 2006 došlo i ke vzniku webových stránek televize. Hlavním iniciátorem byl tehdejší šéfredaktor Lukáš Jungbauer, který v pozdějších letech spolupracoval přímo s Českou televizí a následně na to se stal odborníkem na PR. Web umožnil redaktorům umisťovat textové reportáže i fotografické záznamy na internet s větší aktuálností. Roku 2011 prošly webové stránky designovou přeměnou a staly se tak přehlednějšími, efektivnějšími a poutavějšími, než byly dříve. Hned od prvních let svého působení začala školní televize pořizovat záznamy z nejrůznějších akcí školy, které vydávala na DVD a blu-ray discích.

V rámci projektu *Jak se dělá televize* se poprvé v roce 2006 konalo setkání školních televizí. Jednalo se o dvoudenní setkání, na kterém si školy vzájemně vyměňovaly

Zdroj: gymtv.pb.cz

zkušenosti. Následně na to navázaly další dva ročníky a to v roce 2010 a 2012. Jelikož gymnázium je tradičně hostitelskou školou, během let členství v tomto projektu ji navštívilo mnoho mediálně známých osobností. Pro příklad lze zmínit: filmového historika Karla Čáslavského, moderátorku Alenu Zárybnickou, moderátora Jakuba Železného nebo sportovního komentátora Roberta Zárubu. V roce 2012 se setkání zúčastnil také generální ředitel Petr Dvořák.

Za dobu svého působení navázala školní televize GymTV spolupráci s dalšími školními televizemi v Čechách a stala se členem několika projektů České televize. V redakci během dlouhých let působila velká řada studentů gymnázia a pro některé z nich to byl počáteční krok k pozdějšímu studiu žurnalistiky nebo jiných mediálních oborů. (Gympb, 2017)

7.2 Redakce

Redakci školní televize tvoří aktuálně kolem dvaadvaceti členů a čtyři externí spolupracovníci. Jednoznačně nejstarším členem je autor a vedoucí projektu, učitel Josef Fryš. Déletrvajícím členství pak přísluší studentům víceletého gymnázia. Ti jsou v redakci kolem šesti až sedmi let. Počet členů se každoročně proměňuje v závislosti na odchodu studentů z končících ročníků. Průměrně lze tedy počítat s počtem členů redakce kolem patnácti studentů. Studenti primy se obvykle členy redakce moc nestávají. Dává se přednost tomu, aby se studenti na škole zorientovali, naučili se základům psaní. Od sekundy se postupně začíná zájem studentů o práci v GymTV zvyšovat a zájemci se stávají členy redakčního týmu. S každým zájemcem promluví osobně vedoucí redakční rady, který studentovi objasní náplň práce v redakci a vyzve ho k návštěvě plánované redakční porady. Tam je začínající člen přiřazen ke zkušenějšímu členovi redakce a je mu objasněn jeho první úkol. Student se učí průběžně, a jestliže úkoly plní dobře, začíná se postupně osamostatňovat. Práce v redakčním týmu je velmi objemná, a tak se studenti nespécializují na jeden obor, ale měli by dokázat zastat všechny potřebné činnosti v redakčním týmu od kameramana přes redakční psaní až po moderování zpráv. Obvyklá činnost redaktora spočívá v psaní článků o školních akcích, pořízení fotografií k napsaným článkům a podílení se na jedné až dvou reportážích v měsíci.

Redakce se schází každý týden. Jedná se o pravidelnou poradou, která se koná v odpoledních hodinách tak, aby se jí mohli studenti zúčastnit po svém vyučování. Zde se proberou jednotlivé úkoly a práce se přerozdělí mezi jednotlivé členy. Zároveň probíhá i reflexe, která se týká již odvedené činnosti v předchozích dnech. Důležitou schůzkou

redakce je i tzv. plánovací porada, která se koná jednou za měsíc a rozdělí se zde úkoly na celý měsíc podle toho, jaké akce jsou na škole nebo v regionu v plánu. Tato porada bývá časově náročnější než běžná pravidelná porada.

GymTV funguje na škole jako jeden z kroužků a je pro studenty přístupný zdarma. Každý zájemce, který by se chtěl podílet na tvorbě školního zpravodajství, může kontaktovat vedoucího GymTV Josefa Fryše, kterého může zastihnout v kabinetě anglického jazyka nebo přímo v redakci GymTV. Přímou na webových stránkách se nachází i formulář pro případné zájemce, kteří mohou touto formou položit i jakékoli doplňující otázky. Vážný zájemce o práci v redakci by se měl seznámit s požadavky, které práce ve školní televizi vyžaduje. Nezbytná je zejména spolehlivost, píle a flexibilita. Některé reportáže nebo články je totiž nutné zaznamenávat o víkendu nebo v čase mimo školu. To je důvod, proč se někdy vyžaduje účast členů redakční rady v čase mimo stanovený běžný program. Obvykle trvá celý školní rok, než začínající člen redakční rady získá dostatečné množství zkušeností, aby mohl samostatně pracovat. Každý zájemce by měl pamatovat na to, že za výslednou reportáží nebo článkem stojí velké množství práce, a pokud se nějaký student chce touto cestou pouze zviditelnit, měl by snahu o získání členství v redakci rovnou vzdát. V opačném případě může být výhodou pro vážného zájemce to, že přistoupit do rozběhlého fungování redakce se dá kdykoli během školního roku. Někteří studenti, které by práce v redakci lákala, se mnohdy bojí vystupování před kamerou či toho, že nebudou povinnosti spolu se školou zvládat, nebo že neumí s kamerou a dalšími technologiemi potřebnými k tvorbě zpravodajství zacházet. Všechny tyto problémy lze nějakým způsobem vyřešit. Rozhodně nic z toho není důvodem, proč v redakci nepracovat. Na práci s kamerou může být každý zájemce proškolen od starších členů redakčního týmu. Jestliže má někdo před kamerou trému nebo je mu práce před kamerou nepříjemná, může pracovat mimo kameru – psát, stříhat nebo natáčet. Co se týká velkého množství povinností, vše se dá dobře zvládnout, jestliže si práci studenti dobře zkoordinují. Zároveň si na plánovací redakční poradě mohou členové vybrat takové úkoly, o kterých se domnívají, že je během měsíce zvládnou a nebudou zároveň zanedbávat svoje povinnosti.

Práce v redakci nabízí samozřejmě i několik výhod, které mohou být jakousi odměnou za náročnou práci v redakci. Student se tak může dostat na akce, na které by běžně neměl přístup, nebo získá informace ze zákulisí, do kterého má možnost mnohdy nahlédnout. Zároveň může student dělat rozhovory s učiteli (ty tak může poznat z jiné stránky, než z běžné vyučovací hodiny) nebo se zajímavými hosty. Poslední výhodou může být získání nových přátel v příjemném pracovním kolektivu redakční rady. (Gympb, 2017)

8 VÝZKUM ČINNOSTI ŠKOLNÍ TELEVIZE GYMTV

Tato kapitola je vytvořena na základě pozorování, které jsem prováděla během února tohoto roku. Pravidelně jsem se zúčastnila porad školní televize a sledovala jejich postup práce při tvorbě zpravodajství od začátku do konce. Práce redaktorů školní televize začíná hlavní velkou plánovací poradou na začátku měsíce, kde se sejdou všichni členové GymTV spolu s vedoucím projektu, učitelem PhDr. Josefem Fryšem. Po úvodní plánovací poradě se členové redakce scházejí v průběhu měsíce na dalších tzv. pracovních poradách. Ty bývají kratší než úvodní porada a už se zde řeší konkrétní problémy jednotlivých redakčních týmů. Porady televizní redakce se svolávají na středu, a to v pozdním odpoledním čase, aby se mohli dostavit všichni studenti po skončení svého vyučování. Čas schůzky je tak stanoven na 16. 10 hod., tedy po skončení 9. vyučovací hodiny. V tento čas se všichni setkávají v prostorách školní redakce, která je technicky přizpůsobena potřebám školní televize. Studenti zaujmou volná místa na židličkách nebo sedačkách a poradou zahájí svými úvodními slovy učitel Josef Fryš. Ten nejdříve zkontroluje přítomnost všech studentů. Pokud je v ročníku více zástupců školní televize, je pro šéfredaktora podstatné, aby se alespoň někdo z ročníku schůzky zúčastnil. Následně šéfredaktor sdělí studentům plán porady.

Zdroj: gymtv.pb.cz

Pokud jsme na plánovací poradě, plán schůzky redakce je odlišný od porady pracovní. Jako první v pořadí přichází na plánovací poradě hodnocení posledních odvysílaných zpráv, respektive hotového zpravodajství z předešlého měsíce. Hodnocení probíhá tak, že vybrané reportáže, které šéfredaktor považuje za stěžejní či vyžadující komentář, jsou studentům spuštěny na plátno. V přítomnosti tak všichni zhlédnou vybrané pasáže ze zpravodajské činnosti redakční rady z uplynulého měsíce. Po jednotlivých reportážích je video vždy pozastaveno a probíhá diskuze a zpětná reflexe. Diskuze probíhá různým způsobem. Někdy si bere slovo hned v zápětí šéfredaktor a zmiňuje své výtky nebo komentuje problémy, které se vyskytovaly při samotné tvorbě reportáže. V jiných případech šéfredaktor reportáž pozastaví a dá prostor komentářům samotných tvůrců reportáže nebo jejich kolegům. Řeší se otázky typu: Co bylo špatně, co bylo naopak v pořádku? Co koho zaujalo, co

působilo rušivě? Poutavost tématu reportáže, poutavost zpracování apod. Učitel v těchto případech studenty vyslechne, popřípadě nějaký komentář doplní o vlastní postřeh. Součástí reflexe je samozřejmě i pochvala pro studenty, kteří ve zpravodajství za předešlý měsíc odvedli dobrou a kvalitní práci.

Po reflexi přichází hlavní náplň plánovací porady a rozvrh akcí budoucího měsíce. Pro tyto účely jsou v prostorách redakce v přední části místnosti umístěny dvě tabule uzpůsobené pro plánování na poradách.

Tabule č. 1

Akce	Scénář, komentář	Kamera	Stav / Poznámka	

Tabule č. 2

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne

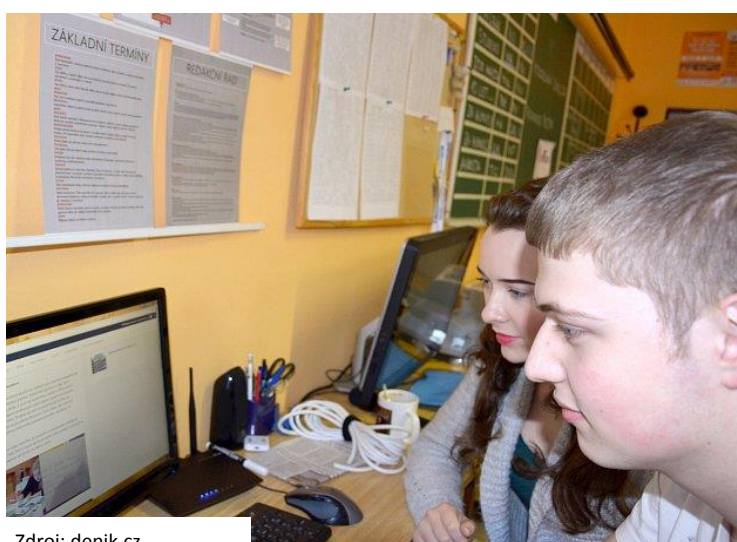
Tabule jsou umístěny vedle sebe, tím je zajištěna absolutní přehlednost. Na tabuli, kde jsou vypsané za sebou jednotlivé dny v týdnu, se píšou plánované akce školy nebo akce v příbramském regionu, kterým by se televize gymnázia v následujícím měsíci chtěla věnovat.

Během plánovací porady na této tabuli již nějaké akce napsané byly, zbytek byl doplněn v průběhu na podněty členů redakční rady nebo samotného šéfredaktora. Nejdelší čas celé plánovací porady se

Zdroj: gymtv.pb.cz

věnuje přiřazení jednotlivých akcí menším skupinkám z redakční rady, které se budou konkrétním akcím věnovat. Rozplánování funguje tak, že jde postupně akce po akci tak, jak jsou uvedeny na tabuli a šéfredaktor akce volně nabízí všem členům rady. K akci se přihlásí buď někdo dobrovolně, nebo pokud se někdo delší dobu nepřihlásí, začne se řešit, kdo se akce školy zúčastní povinně v rámci svých předmětů. Pak je takový student vybrán, aby akci zaznamenal. Někdy se sám šéfredaktor k akci zapíše a vybere si k sobě někoho ze studentů. Obvykle se vzájemné rozebrání akcí mezi sebe obejde bez problémů, někdy je ovšem nutný zásah ze strany šéfredaktora a to ve chvíli, kdy se k účasti na akci nikdo nehlásí nebo se hlásí stále ti samí jedinci a někteří členové redakce by nebyli vytíženi. Akce je pak uvedena na tabuli č. 1 se jmény konkrétních osob, které se budou podílet na scénáři, komentáři nebo kameře.

Zdroj: denik.cz

následující měsíc. Připomene se termín další porady a termín uzávěrky.

Průběh průběžných pracovních porad není, co se týká plánu, tak náročný. Po provedení docházky se obvykle přejde k doladění organizace některých akcí. Pokud se objeví nějaké nové příležitosti k natáčení nebo napsání reportáže, akce se doplní

Plánovací porada je z hlediska obsahového velmi náročná, což se odráží v délce jejího trvání. Taková porada trvá kolem dvou hodin nebo i o něco déle. V jejím závěru po rozdělení jednotlivých činností mezi studenty se zopakuje celkový plán na

na tabuli a je přidělena někomu konkrétnímu. V průběhu pracovních porad jsem vyzorovala, že vedoucí GymTV se snaží jednotlivé studenty úkolovat tak, aby si vyzkoušeli všechny druhy činností v redakční radě a nezůstali jen u jednoho druhu práce.¹³ Několikrát jsem byla svědkem toho, že učitel studentovi přidělil práci, kterou samostatně ještě nedělal. V takovém případě byl určen i další student, který v případě nesnázi může být „nováčkovi“ nápomocen. Na pracovních poradách se také rozebírají různé reportáže z veřejných médií. Studenti se snaží profesionálními reportážemi inspirovat, ale také se zamýšlet nad lepšími způsoby zpracování daného tématu apod. Učitel Josef Fryš studentům zadává z této oblasti drobné úkoly, takže od správných členů redakce se očekává, že zpravodajství sledují i ve svém volném čase. Jejich postřehy se pak probírají právě na pracovních poradách.

8.1 Pozorování na poradách GymTV - únor 2017

Plánovací porada – 1. 2. 2017

Po domluvě s vedoucím projektu PhDr. Josefem Fryšem, který mě na první plánovací poradu přizval, jsem se dozvěděla, v kolik a kdy se porada koná. Dorazila jsem tedy 1. 2. 2017 ve středu v 16.10 hod. do místnosti redakce, kde se už scházeli studenti z jednotlivých tříd. Atmosféra před zahájením porady byla velmi uvolněná. Obvykle studenti řešili své osobní nebo studijní zážitky. V menší míře hodnotili své pracovní zážitky vyplývající z práce z redakce. Z pozorování jsem došla k závěru, že atmosféra před zahájením porady se moc neodlišovala od atmosféry ve třídách během přestávek. I zde jsem upozorovala, že si k sobě sedají žáci z jedné třídy. Respektive ti, co se znají z běžného vyučování. V zápětí dorazil šéfredaktor, který zahájil poradu, a následovaly jednotlivé body porady tak, jak jsem je uvedla v předcházející kapitole.

Ve fázi, kdy se hodnotilo zpravodajství, se rozebíraly zprávy odvysílané toho dne, tedy 1. 2. 2017. Pozornost byla věnována především reportáži ze školní jídelny a reportáži, která se objevila i ve Zprávičkách na ČT:D, týkající se výšlapu na vrchol Praha. Po promítnutí obou reportáží proběhla diskuze. První jmenovaná reportáž podlela kritice z hlediska těžkopádného zpracování, malého počtu komentářů, nízkého

¹³ Výjimku tvoří např. jen ti, kteří se stydí před kamerou apod.

počtu vložených asynchronů¹⁴ a nedynamičnosti. Pochvalu ovšem získali reportéři z hlediska jejich osobního posunu jak v komentáři, tak v nápadech.

Reportáž o novoročním výšlapu na Prahu se hodnotila z hlediska specifického zpracování. Tvořilo ji velké množství stand-upů¹⁵, které studenti zase tak často do jedné reportáže nevtěsnají. V tomto případě byli reportéři za reportáž pochváleni. Zejména proto, že ji Česká televize zařadila i do Zpráviček ve večerním vysílání na dětském televizním programu.

Po reflexi únorových zpráv, které měly rekordní počet minut (23:13), následovalo rozdělení školních a regionálních akcí mezi studenty. Určilo se, kdo jakou akci natočí, kdo bude psát scénář, kdo bude psát článek, kdo bude uvádět zpravodajství apod. Tato část porady byla nejdelsí a organizačně nejnáročnější. Po rozdělení všech akcí učitel Josef Fryš vše podstatné shrnul a připomněl termín následující porady a uzávěrky, která byla plánovaná na 24. 2.

Pracovní porada – 8. 2. 2017

Tato porada probíhala opět ve středu po čtvrté hodině odpoledne. Oproti předešlé poradě se zde sešlo studentů méně a všechny ročníky nebyly na poradě zastoupeny.¹⁶ Po provedení docházky začal učitel Josef Fryš řešit školní soutěže, kterých se studenti měli v nejbližší době zúčastnit a měl k nim být napsán článek na webových stránkách školy. Jednalo se o akce jako: Robotiáda, zeměpisná olympiáda nebo fyzikální klání. Články si rozebrali obvykle ti, kteří se soutěží aktivně zúčastnili.

Dalším bodem programu byly dětské šibřinky, které měly proběhnout následující neděli 12. 2. v Sokolovně v Příbrami. Jejich průběh měl být natočen do rubriky Za humny a došlo i k usnesení, že tato reportáž se zašle do Zpráviček České televize. Bylo proto nutné dopředu na poradě domluvit, kdo reportáž natočí a jak proběhne předání techniky, jelikož se akce konala v neděli od 15.30.

Následně se řešila anketní otázka. Během výzkumu jsem zjistila, že anketa mezi dotazovanými není moc oblíbená a většina respondentů se GymTV, která přichází

¹⁴ Pojem asynchron ve zpravodajství znamená, že hlavní zdroj zvuku (obvykle přímé vyjádření reportéra nebo respondenta na kameru) překrývají jiné natočené záběry či informační texty související s tématem. Důvodem nahrazení původního záběru jinými záběry je snaha dosáhnout vizuální pestrosti. (Osvaldová, 2011)

¹⁵ Stand-up je jednou z forem sebeprezentace redaktora. Jedná se o jeho synchronní výpověď na kameru, kdy reportáž obohacuje o nové informace nebo podává svědecké výpovědi z místa dění. (Černá, 2011)

¹⁶ Důvod byl připisován vysokému počtu školních akcí v tomto týdnu.

s anketní otázkou, vyhýbá. Odpovědi jsou pak mnohdy odrazem respondentovy nejistoty a trémy, což anketě následně ubírá na atraktivnosti u diváků. Redaktoři se tak snažili pomocí brainstormingu vymyslet anketní otázky, které by byly samy o sobě zajímavé a poutavost odpovědí by byla pravděpodobnější. Většinově schválenou anketní otázkou nakonec bylo: „Jaká je vaše nejoblíbenější historická postava“?

Závěrečná část porady byla věnována připravovanému zpravodajství jako celku. Řešilo se, kdo napíše scénáře k reportážím pro vysílání ze studia. Dalším bodem pak byl střih reportáží. V tomto případě uvedl sám vedoucí, že se střihem pomůže a na pomoc si vybral šéfredaktora, studenta kvinty Ondřeje Lukse. V závěru porady vedoucí poděkoval všem za účast a připomněl termín dalšího setkání.

Pracovní porada - 15. 2. 2017

Středeční porada proběhla v úvodu běžným způsobem. První byla docházka a následovaly dotazy ze strany vedoucího k členům redakce, zda jejich práce na jednotlivých reportážích probíhá zdárně. U stěžejních reportáží se učitel ptal na aktuální stav jejich práce. Některé studenty pochválil za včasné odevzdání článků nebo jejich kvalitního zpracování. Jiné studenty pokáral za opakované neplnění jejich povinností. Po vyřešení drobných problémů následovala pasáž, kdy se rozebíraly vybrané reportáže z České televize. Oblastí, kde se mladí reportéři hodně inspirují, jsou Události v regionech. V souvislosti se spuštěním některých reportáží poukazoval učitel Josef Fryš na některé trendy v současném zpravodajství. Zmiňoval zejména dynamiku a uváděl příklady, jak mohou sami studenti udělat reportáž dynamickou a přesto informačně plnohodnotnou. Následně dostali prostor i sami studenti ke komentářům a hodnocení profesionálních reportáží.

Plánovací porada – 22. 2. 2017

Únor je krátkým měsícem a také od 27. 2. do 5. 3. byly na gymnáziu jarní prázdniny. Z toho důvodu byla na poslední únorový týden na program místo pracovní porady další plánovací porada. Vzhledem k tomu, že jsem v rámci svého výzkumu sledovala průběh tvorby jednoho konkrétního zpravodajství, poradu z 22. 2. 2017 zde blíže popisovat nebudu. Důvodem je i skutečnost, že průběh plánovací porady jsem už popsala v textu výše uvedeném.

Závěrečná reflexe – 15. 3. 2017

Zhodnocení zpráv proběhlo až v polovině března v důsledku jarních prázdnin a následné nepřítomnosti některých tříd na škole. 15. 3. 2017 se členové redakce sešli opět na poradě, kde kromě jiného proběhla závěrečná reflexe Zpráv Gymnázia Příbram – březen 2017. Rozebírala se zejména reportáž z maturitních plesů a reportáž s názvem Skrytá zákoutí školy. Obě reportáže sklidily pochvalu od vedoucího GymTV a v diskuzi se probíraly drobné nedostatky reportáží. U reportáže z maturitních plesů se snažili studenti najít vhodnější způsob, jak vyřešit obrazové přechody. U reportáže, která mapuje sklad a kryt pod budovou školy, se hledaly příčiny špatného ozvučení. V závěru hodnocení zpravodajství se vedoucí redakčního týmu obrátil i na mě. Zeptal se na moje dojmy z odvysílaného zpravodajství. Vyjádřila jsem se k jejich práci kladně. Nejen že jsem viděla, kolik úsilí za výsledkem stojí, ale domnívám se, že některé reportáže měly vysokou kvalitu a z pohledu laika by jen málo věcí podlelo kritice.

V poslední části porady se řešil problém spojený s vysíláním zpravodajství na regionální televizi TV Fonka. Jeden z členů redakce zmínil, že vysílání GymTV sledují na TV Fonka jeho prarodiče, což uvedli i další členové redakce, ale že kvalita vysílání v televizi je znatelně horší než na internetu. Je snižena kvalita obrazu, zvuku a obraz se zvukem mnohdy nejsou synchronní. PhDr. Josef Fryš odpověděl, že o problémech ví a s TV Fonka se snaží pracovat na jejich vyřešení, ovšem vážně

komunikace. Uvedl, že jeho cílem při zařazení zpravodajství do vysílání TV Fonka bylo, aby se zprávy ze školy dostaly k širší veřejnosti. To se z jeho pohledu povedlo. Negativum spatřuje v tom, že se snížením kvality obrazu a zvuku se škola neprezentuje v závěru tak dobře, jak by mohla.

8.2 Rozhovor s vedoucím projektu

Po měsíci výzkumu v GymTV jsem požádala o rozhovor vedoucího projektu GymTV, PhDr. Josefa Fryše. Ten s rozhovorem souhlasil a 22. 3. 2017 se před pravidelnou poradou uskutečnil náš rozhovor v prostředí redakce. Otázky rozhovoru jsem měla předem připravené¹⁷ a vycházela jsem především z věcí, které mě napadaly v průběhu pozorování na poradách.

Moje první otázky se týkaly technického vybavení GymTV a finančního zajištění. Bylo mi sděleno, že GymTV vlastní celou řadu technických nezbytností: amatérské videokamery vyšší střední třídy, základní audiotechniku, amatérské stativy, PC, editační software, základní osvětlovací techniku, základní přenosovou techniku pro živý přenos, studio s osvětlením, odhlučněním, klíčovacím pozadím aj. Toto technické vybavení bylo pořízeno z několika různých finančních zdrojů a to: z grantů (v minulých letech RWE a Město Příbram), dále ze sponzorských darů (Internet Pb), částečně také ze smluvních odměn (např. v rámci pokrytí rekonstrukce Svaté Hory), ze SRPG nebo z poskytnutí vlastních soukromých věcí. Mezi nejčastěji používané soukromé technické vybavení patří kamera, fotoaparát, výjimečně stativ.

Následně jsem otázky směřovala ke zpravodajství. Scénáře ke zprávám píše samotní autoři reportáží a moderátorské vstupy tvoří obvykle sám vedoucí GymTV. Ten mi také sdělil, že finální podobu zpráv kontroluje vždy sám, popřípadě ho zastupuje šéfredaktor a zástupce šéfredaktora. Zprávy se připravují a upravují v počítačových programech Adobe Premiere Pro CS6, Adobe AfterEffects Pro CS6. Zajímalo mě také, jakým způsobem se vybírá, která informace půjde do zpráv a která bude zpracována ve formě článku. Odpovědí bylo, že se rozhoduje podle několika kritérií: Podle 1) zpravodajské významnosti (pro školu, veřejnost), 2) jedinečnosti (byla-li či nebyla-li daná událost v minulých letech zpracována), 3) atraktivity (z hlediska cílové skupiny), 4) technických a personálních možností pokrytí akce. TV zpravodajství se snaží vždy

¹⁷ Soubor otázek je uveden v příloze.

vyplnit základní rubriky, které jsou stejné jako na začátku vzniku GymTV, postupně přibyla rubrika Den s... a Zajímaví studenti (2006), Za humny (2008).

Během výzkumu jsem zaznamenala několik problémů, které redakce musela na poradách řešit. Zajímalo mě tedy, zda sám vedoucí vnímá některé záležitosti jako problematické. Uvedl, že problémem bývá neochota respondentů poskytnout rozhovor při natáčení reportáže. Jako další problém uvedl omezené časové možnosti redaktorů, spolehlivost redaktorů a čas potřebný na zpracování příspěvku (tzn. mezi konáním akcí a publikováním článku nebo editací reportáže).

Co se týká zájmu studentů o práci v GymTV, vedoucí Josef Fryš nepovažuje jejich zájem o práci v redakci za dostatečný. Chybí především mladší studenti čtyřletého gymnázia. V důsledku toho je obtížnější personálně obsadit akce, pořádané pro tuto cílovou skupinu. V průběhu let se zájem studentů o práci v redakci nějak výrazně neproměňuje. Momentálně je zájem spíše ze strany osmiletého studia, ale to se může měnit. Jelikož jsem při pozorování zaznamenala, že ne všichni studenti plní svoje povinnosti poctivě, zajímalo mě, zda už někdy došlo k vyloučení některého člena redakce. Dozvěděla jsem se, že reálně se to nestalo. Proces vyloučení je popsán v řádu GymTV a došlo by k němu při závažné nedbalosti (ztráta, poškození techniky), opakovaném neplnění úkolů a zanedbání povinností či etického problému (provinění proti školnímu řádu a nepsaným pravidlům, např. ve věci loajality ke školní televizi či škole, to by se však řešilo podle konkrétní situace).

GymTV tvoří reportáže nejen ve škole, ale i mimo gymnázium. Zeptala jsem se tedy na právní hledisko při natáčení v prostorách školy a mimo ni. Prozatím natáčení studentů při různých školních činnostech ošetřeno není, ale bude se to v budoucnu řešit. Pokud chce GymTV natáčet v jiných prostorách než ve škole, je to individuální. Na některých akcích povolení nutné je a řeší se obvykle s pořadatelem.

Má poslední otázka se týkala projektu *Jak se dělá televize*. Můj dotaz směřoval k tomu, jak spolupráce mezi Českou televizí a GymTV vznikla. Má se za to, že to byla společná myšlenka ředitelky školy a tehdejšího šéfredaktora Lukáše Jungbauera v roce 2006. Další ročník je zatím v úvahách. Předpokládaným rokem je rok 2018, záleží ovšem z velké části na přístupu ČT.

8.3 Rozhovor s ředitelkou školy

Pro přiblížení postoje vedení školy ke školní televizi jsem vybrala tu nejpověřenější osobu ze školy, a to samotnou paní ředitelku. Její pohled na GymTV jsem se rozhodla zaznamenat pomocí strukturovaného rozhovoru, který jsem si v závislosti na dosud zjištěných informacích GymTV, připravila (viz. příloha). Rozhovor proběhl 30. 3. 2017 v prostoru ředitelny Gymnázia Příbram. Pro vytíženost ředitelky Mgr. Ivy Kadeřábkové se rozhovor uskutečnil o velké přestávce během pracovního dne. Přesto byla paní ředitelka velice vstřícná a na všechny otázky se snažila smysluplně odpovědět.

Z rozhovoru s paní ředitelkou vyplynula hned na úvod podstatná informace, že školní televize začala na škole působit společně s jejím příchodem a to roku 2005. Tehdy za ní, jako za čerstvou ředitelkou školy, přišel student druhého ročníku Lukáš Jungbauer s prosbou, zda by na škole schválila vznik školní televize. Iniciativa a aktivita studentů paní ředitelku tehdy velice zaujaly, a jelikož jejím předsevzetím při nástupu na pozici ředitelky školy bylo, kromě jiného, posílit transparentnost školy, vznik školní televize uvítala. Shledávala v tom možnost, jak více informovat studenty a jejich rodiče o fungování školy a zároveň školu více přiblížit veřejnosti.

Jak již vyplynulo z předešlého úvodního textu o GymTV, původní zázemí pro redakci televize tvořil kryt civilní obrany pod školou, což z dlouhodobého trvání redakce a jejího rozšiřování vyžadovalo změnu. Jednou z otázek na paní ředitelku tedy bylo to, kdo s návrhem přestěhování redakce přišel. Odpovědí je, že tehdy paní ředitelku se zástupci školy napadlo, že by bylo potřebné redakci přesunout do vhodnějších prostor školy. Vzhledem k rekonstrukci školy a přesunu různých učeben na jiná místa se vyskytla možnost, aby se původní učebny hudební a výtvarné výchovy proměnily v prostory redakce.

Od roku 2005 tedy GymTV oficiálně funguje a paní ředitelka si je vědoma jejího přínosu v oblasti prezentace školy a v oblasti zpracování záznamů z akcí školy a jejich následné archivace. Školní televize se během let vypracovala na dobrou technickou úroveň a je schopná tak zajišťovat program při různých akcích školy. Např. promítá při dni otevřených dveří, aby návštěvníci byli informováni a aktivitách školy nebo zprovozní vysílání ve chvíli, kdy se na škole konají přijímací zkoušky apod. Právě v těchto aktivitách ředitelka školy spatřuje velký přínos GymTV. Zároveň je podle ní

bezesporu školní televize přínosem pro studenty, kteří mají k médiím a mediální výchově blízko a kteří v budoucnu třeba uvažují o studiu mediální komunikace apod.

Při otázkách týkajících se finančního zabezpečení GymTV bylo z úst vedení školy potvrzeno, že vznik školní televize a její dlouhodobé působení na škole je podporováno z několika finančních zdrojů zároveň. Paní ředitelka přiznala, že se snaží pro GymTV vyčlenit vždy nějakou finanční částku, pokud to situace dovolí. Část finančních prostředků pochází například ze SRPDŠ.¹⁸ Uvedla také, že o další finanční podporu sám usiluje i samotný autor a vedoucí projektu PhDr. Josef Fryš. Ten sehnal na chod GymTV například nemalý finanční příspěvek od společnosti RWE. Některé finanční prostředky poskytují i sponzoři (obvykle rodiče některých studentů) nebo samotné město Příbram a společnost Internet Pb. Některé finanční prostředky pochází také z vlastní činnosti školy. Například z tvorby a následného prodeje DVD z maturitních plesů apod.

Jelikož je paní ředitelka činnosti GymTV pozitivně nakloněna, není překvapením, že televizní zpravodajství a články ze života školy pravidelně sleduje. Svěřila se, že každý pracovní den ráno po příchodu do práce si prohlédne webové stránky školy, aby se podívala na suplování aktuálního dne a následně si přečte, jaké nové články se webových stránkách školy objevily.

Jednou z mých otázek strukturovaného dotazníku bylo i to, zda si paní ředitelka vzpomene, jakou poslední věc s ní PhDr. Josef Fryš řešil ohledně GymTV. To věděla moc dobře, jelikož škola se připravovala na plánovanou návštěvu předsedy Poslanecké sněmovny Jana Hamáčka. Ten měl přijet na školu diskutovat se studenty a při té příležitosti požádal i o návštěvu redakce GymTV, jelikož mu věhlas televize neunikl. Poslední věcí, kterou tedy vedoucí GymTV probíral s vedením školy, byla právě příprava na tuto návštěvu a současně plánování vysílacího programu během přijímacích zkoušek na škole. Televizní vysílání má zabavit uchazeče o studium během přestávek a jejich volného času na škole. V plánu bylo vysílání televizních relací v prostorách školní knihovny a v prostorách hudebního sálu.

Jednou z mých otázek pro paní ředitelku byl i její osobní pohled a názor na projekt *Jak se dělá televize*, jehož je školní televize součástí. Bez váhání paní ředitelka odpověděla, že z tohoto projektu je nadšená. Považuje ho za unikátní záležitost, kdy se mohou studenti setkat s množstvím mediálních osobností, od kterých mohou čerpat zkušenosti. Paní ředitelka poukázala i na to, že setkání školních televizí zahajoval sám

¹⁸ Sdružení rodičů a přátel dětí a školy

generální ředitel České televize, což podle ní vypovídá o vysoké prestiži projektu. V rozhovoru také prozradila, že další ročník setkání školních televizí se plánuje pravděpodobně na školní rok 2017/2018.

V závěru rozhovoru jsem se zeptala, jaký vývoj GymTV paní ředitelka v budoucnu předpokládá? Ta pevně věří v to, že si GymTV udrží nadále svoji vysokou úroveň co do kvality a bude přicházet s novými nápady na vylepšení zpravodajství. Poznamenala ale, že proto je nutné především zdraví členů redakce a angažovanost nově přichozích studentů. V závěru dodala, že si uvědomuje, že po dlouhodobém působení GymTV na škole není jednoduché činnost televize neustále posouvat kupředu a přicházet s něčím novým. Vyjádřila tak přání, aby všichni členové redakce a především vedoucí projektu PhDr. Josef Fryš byli zdraví. Také aby vedoucí projektu měl vždy po ruce spolehlivé spolupracovníky, tudíž aby se na škole vždy našli noví aktivní studenti, kteří budou mít o práci v redakci zájem, práce je bude bavit a budou se v této oblasti chtít rozvíjet.

8.4 Rozhovor pro GymTV - Já v pozici respondenta

Během svého výzkumu na gymnáziu jsem byla oslovena členy redakce, zda bych jim neposkytla rozhovor do jedné z rubrik na webových stránkách. Jejich nabídku jsem s radostí přijala, jelikož jsem měla tak jedinečnou příležitost zažít činnost redakce na vlastní kůži a nahlédnout přímo do průběhu práce jednoho z redakčních týmů. Rozhovor proběhl ve středu 8. 3. 2017 a to před plánovanou poradou GymTV v 15. 30 hod. v kabinetu ZSV. V předešlých dnech mě oslovily dvě studentky Anna Praská (2.C), která je členkou redakce od roku 2015 a Klára Fichnová (tercie), která je členkou redakce od roku 2016. Současně s nimi dorazila ještě jedna studentka z nižšího gymnázia, která se stala členkou redakce před nedávnou dobou a do práce v redakčním týmu ji tak zasvěcovaly zkušenější členky.

Rozhovor probíhal tak, že studentky měly dopředu připravené otázky – rozhovor byl tedy strukturovaný. V případě potřeby se mě studentky pak samozřejmě volně doptávaly. O obsahu a tématu rozhovoru jsem nevěděla nic. Dopředu jsem si tedy odpovědi nemohla připravit. Cílem rozhovoru bylo přiblížit mě, jako pedagoga, studentům. Zajímaly je tedy otázky ohledně mého rozhodnutí pracovat ve školství, ptaly se na mé zájmy, trávení volného času apod. Délka rozhovoru byla okolo dvaceti minut.

Technicky byly studentky vybavené diktafonem, který měly zapůjčený od GymTV. Donesly si pro jistotu i poznámkový blok a psací potřeby. Přiznaly se mi totiž, že poskytnutý diktafon budou používat poprvé a nejsou si tedy jisté, zda se jim zvukový záznam podaří.

Potom co rozhovor proběhnul, mi bylo nabídnuto, že až článek s rozhovorem přepíšu, mohou mi ho poskytnout k přečtení, abych finální fázi schválila. Tuto nabídku jsem s poděkováním odmítla s nadějami, že zpracování článku proběhne v pořádku i bez mého konečného schválení. Také jsme se společně domluvily, že na začátku následujícího týdne proběhne fotografování, aby byl text doplněn o snímky. Fotografování proběhlo při jedné z hodin základů společenských věd ve druhém ročníku. Redaktorka Anna Praská je shodou okolností studentkou této třídy, proto stačilo, aby před vyučovací hodinou donesla z redakce fotoaparát. Během hodiny jsme se pak domluvily, kdy mě vyfotí a jaké snímky by byly nejvhodnější. Bylo vidět, že tato činnost není pro studentku novinka a měla již určitou představu o tom, jak by měly fotografie vypadat. Po vyučování mi vzniklé snímky byly ukázány a dohodly jsme se na tom, jaké fotografie se vydařily nejlépe, tudíž které k článku budou přidány.

Tímto moje účast při tvorbě článku končila a čekala jsem jen na to, až článek vyjde a přečtu si ho na webových stránkách školy. Z časových důvodů a díky problémům se závěrečným zpracováním a korekturou textu trvalo zveřejnění rozhovoru poněkud déle. 24. 3. se článek oficiálně objevil na stránkách školy, na což mě upozornily i samotné redaktorky společně s omluvou za časové prodlení.¹⁹

Na závěr nutno podotknout, že se mi následně poté zmínilo nezávisle na sobě několik studentů i kolegů o tom, že článek se mnou četli. To je podle mě důkazem toho, že GymTV má opravdu své diváky a čtenáře, kteří její činnost sledují a zajímají se, co je na škole nového.

8.5 Rozhovor s aktivními členy redakce

Po uskutečněném rozhovoru pro GymTV se naskytla ideální příležitost, abych i já, v rámci rozhovoru, zjistila od studentek jejich motivaci pro práci ve školní televizi. Tato část výzkumu tedy proběhla ve stejný den, jako můj rozhovor pro GymTV, 8. 3. 2017 v odpoledních hodinách. Mé dotazy směřovaly ke studentkám Anně Praské (2.C) a Kláře Fichnové (tercie). V první řadě mě zajímalo, z jakých důvodů se staly

¹⁹ Ukázka přepsaného rozhovoru viz. příloha

členkami redakce GymTV. V obou případech se v podstatě shodly na několika důvodech. Jedním z nich byla fascinace mediálním světem. Přiznaly se, že televizní vysílání a redaktorská činnost je lákaly už delší dobu a když se naskytl na škole možnost tohoto kroužku, dlouho s rozhodnutím neváhaly. Další motivací bylo i to, že v budoucnu by chtěly možná pracovat v mediálním světě a že do kroužku GymTV už chodil někdo, koho znaly a kdo jim zprostředkoval informace o pracovní náplni redaktorů. V této souvislosti jsem se zeptala i studentky z nižšího gymnázia, která si v redakci teprve zvykala. Její motivace byla jednoduchá. Chtěla chodit na nějaký kroužek a z těch, které škola nabízí, ji práce v GymTV zaujala nejvíce.

Moje další otázka se týkala náročnosti práce ve školní redakci. Obě studentky přiznaly, že i ze zkušeností jiných spolužáků z redakce se domnívají, že nejnáročnější je období prvního ročníku, kdy na gymnázium studenti přijdou. Musí si zvyknout na jiný a náročnější studijní režim a skloubit školní povinnosti s povinnostmi v redakci není moc jednoduché.²⁰ Ve chvíli, kdy si studium dokážou rozplánovat, není, podle nich, práce v redakci nějak nezvladatelná. Z toho vyplývá i pozitivum, že je práce v GymTV naučila si čas dobře rozvrhnout a povinnosti si naplánovat.

Jelikož je někdy nutná i práce o víkendech nebo v jejich volném čase po škole, směřovala moje další otázka k tomu, zda jim tento zásah do volného času nevádí? Jedna ze studentek se přiznala, že někdy jí trvá delší dobu, než se volným čase „dokope“ např. k přepisování článku, psaní scénáře apod. Ovšem ve chvíli, kdy tento pocit překoná a k práci se dostane, tak ji činnost baví. Druhá z dotazovaných se přiznala, že ji činnost v redakci mnohdy baví víc než plnění školních povinností, a proto obětování svého volného času práci v redakci jí nedělá problém.

Dále jsem se studentek zeptala, jak se naučily pracovat s technikou, kterou k práci redaktora či reportéra potřebují? Vysvětlily mi, že tento postup vždy funguje stejně. „Nováčci“ v redakci jsou zaškoleni staršími a zkušenějšími členy redakce, kteří je naučí zacházet s technikou v zázemí redakce a při prvních reportážích a rozhovorech spolupracují právě nově přichozí studenti s těmi staršími, aby se s technikou naučili. To, kdy se student v tomto ohledu osamostatní a je schopen reportáž natočit sám, je prý

²⁰ Moje pozn. To je zřejmě důvodem toho, proč se studenti prvních ročníků obvykle nestávají redaktory hned od začátku, ale do redakce přicházejí až v průběhu školního roku nebo na začátku druhého ročníku, kdy už si na režim gymnaziálního studia přivykli a mají více času. Co se týče studentů nižšího gymnázia přicházejících do primy, tak ti se k redakci přidávají také později, až když mají osvojené základy českého jazyka.

různé a záleží hlavně na iniciativě samotného studenta. Obě studentky ale cítí oporu ve svých redakčních spolupracovnících, že v případě potřeby se nebojí jít zeptat jiného spolužáka, šéfredaktora nebo vedoucího GymTV. Dotatečně jsem se ještě zeptala, zda někdy využívají i svá osobní technická vybavení (fotoaparáty, diktafony, mobilní telefony apod.). Studentky uvedly, že obvykle ne. Ve výjimečných případech, ale použijí například fotografie z mobilního telefonu apod. Obvykle je to ve chvílích, když si techniku zapomenou vyzvednout předem v redakci, nebo když jsou na poslední chvíli osloveni, aby napsali článek k akci, které se v rámci studia zúčastní a k technice už se nestihnou dostat.

Studentek jsem se následně zeptala, co je na práci v redakci baví nejvíc. Tato otázka pro ně nebyla úplně jednoduchá a musely se zamyslet. Následně jedna ze studentek odpověděla, že se zatím cítí lépe v pozici redaktorky pro školní web. Psaní článků a pořizování fotografií k nim je zatím to, co ji baví nejvíce. Důvodem je to, že před kamerou se zatím necítí moc jistě a stále pociťuje lehkou trému, se kterou se snaží bojovat. Druhá ze studentek uvedla, že dříve měla stejný pocit jako její spolužačka, ale postupně si nachází větší zálibu v reportérské činnosti a pracích s ní souvisejících. Velice ji baví například psaní scénářů nebo finální zpracovávání reportáží (střih, hudba apod.).

Mojí poslední otázkou bylo, zda hodlají v GymTV prozatím setrvat a zda by v budoucnu chtěli v tomto oboru pokračovat. Jedna ze studentek cítí silnou touhu v tomto oboru setrvat a zvolit si i adekvátní vysokou školu, která by jí napomohla k práci jejích snů. Druhá studentka v současné době nachází větší zálibu v biologii, a proto se v budoucnu v práci reportérky nebo redaktorky nevidí.

8.6 Orientační průzkum mezi studenty gymnázia

Ve vybraných třídách, kde učím, jsem se rozhodla udělat orientační průzkum toho, do jaké míry studenti činnost školní televize znají a zda jsou jejími příznivci a věrnými diváky. Pro tento účel jsem vytvořila krátké dotazníky, které jsem ve třídách rozdala. Na úvod jsem studentům vysvětlila účel dotazníku a požádala je o spolupráci. Upozornila jsem na to, že dotazník je anonymní a slouží jako podklady k mé diplomové práci. Ochotně se dotazníku několik minut věnovali a já v průběhu jejich práce sledovala jejich reakce na některé otázky.

Během vyplňování dotazníků v jednotlivých třídách jsem si všimla různé úrovně znalostí o GymTV podle toho, zda ve třídě byl student, který v GymTV pracuje, nebo nikoliv. Tam, kde některý ze studentů v GymTV pracoval, bylo povědomí studentů o GymTV vyšší. Dalším poznatkem bylo, že pokud někteří studenti o školní televizi doposud nic nevěděli, začali se vyptávat studentů nebo přímo mě, jelikož je odpovědi začaly zajímat. A posledním poznatkem při vyplňování dotazníků bylo, že ty nejméně známé osobnosti GymTV se do paměti studentů dostaly, ačkoli o nich bližší informace nevěděli.

V následujících odstavcích jsou shrnuty odpovědi žáků v dotazníku. Předem chci upozornit, že dotazník měl sloužit pouze k orientačním účelům, abychom si byli schopni představit, jakou roli hraje GymTV v životě studentů. K hlubší analýze vztahu diváků ke školní televizi nedošlo.²¹

Pokud se podíváme na odpovědi žáků k jednotlivým otázkám dotazníku, tak s historií školní televize moc studenti seznámeni nejsou a většinou nevěděli, v jakém roce školní televize vznikla, ani kde a kdo televizi založil a kde původně sídlila. Jen 1/5 dotazovaných studentů věděla, že školní televize vysílá od roku 2005 a že původně školní redakce sídlila v krytu civilní obrany pod školou. Poněkud více studentů vědělo, nebo odhadlo, že u vzniku školní televize stál PhDr. Josef Fryš, asi 1/3 dotazovaných.

Téměř všichni studenti až na několik málo výjimek věděli, kde se nachází redakce televize v současné době. Důvodem je, podle mého soudu, že žáci okolo těchto prostor chodí každý den do jídelny na oběd. Většina žáků také považuje za šéfredaktora právě učitele Josefa Fryše, přestože ten je oficiálně považován spíše za autora a vedoucího projektu, než za šéfredaktora. Za oficiálního šéfredaktora je považován totiž student třídy kvinty Ondřej Luks. Toho správně uvedla jen 1/5 dotazovaných. Všichni dotazovaní studenti znají někoho, kdo ve školní televizi pracuje. Tato informace mě mile překvapila.

Co se týká projeveného zájmu o školní vysílání, tak 1/3 dotazovaných studentů uvedla, že zpravodajství GymTV sleduje pravidelně, a to na internetu. 1/5 dotazovaných sleduje zpravodajství nepravidelně a 1/4 málo, zřídka. Jen ojediněle žáci odpověděli, že zpravodajství nesledují vůbec. Nejčastějším místem, kde zpravodajství sledují je

²¹ Dotazníky jsem rozdala celkem ve třech třídách. Ve dvou druhých ročnících vyššího gymnázia a ve třetím ročníku vyššího gymnázia. Jelikož ve třídách někteří studenti chyběli a třídy tak nebyly o plném počtu 32 studentů, vrátilo se mi celkem ze tří tříd 84 vyplněných dotazníků, které jsem vyhodnocovala.

internet. Na druhé příčce pomyslného žebříčku by bylo sledování vysílání v TV Fonka a až v poslední řadě se žáci ke zpravodajství dostávají v prostorách školy.

Nejčastějšími důvody, proč žáci zpravodajství GymTV sledují, je jejich touha dozvědět se novinky ze života školy a vidět spolužáky a jejich práci před kamerou. Někteří uvádí, že jejich motivací, proč sledovat zprávy, je jejich prostá zvědavost. Pro většinu studentů je motivací i situace, kdy vědí, že se v některé z reportáží objeví.

Všichni respondenti uvedli, že jsou čtenáři webových stránek školy, jejich odpovědi se pak odlišovaly pouze v pravidelnosti navštěvování těchto stránek. Nejčastějšími důvody, proč stránky studenti navštěvují, jsou informace o suplování a o aktualitách ze života školy.

8.7 Závěr výzkumu

Využití různých technik výzkumu mi umožnilo nahlédnout na práci GymTV z několika možných pohledů. Přestože v počátcích mé práce byli všichni zúčastnění ochotni spolupracovat, v závěru jsem začala pocítovat vyšší zaneprázdněnost některých členů redakce. Proto jsem při psaní případové studie vycházela z informací, které jsem stihla shromáždit, přestože jsou ještě oblasti, které jsem mohla v práci rozvést. Výzkum na Gymnáziu Příbram mi umožnil hlouběji nahlédnout do fungování GymTV, jejíž výstupy jsou hodnoceny jako jedny z nejlepších v České republice.²² Zjistila jsem, že úspěšnost a kvalita školní televize je odrazem pracovitosti a píle jednotlivých členů redakce. Zkušenosti, které během let působení školní televize získala, napomohly jejím členům k postupnému zdokonalování kvality zpravodajství. To se vypracovalo na takovou úroveň, že dnes zprávy nevysílají jen ze života školy, ale reportáže se věnují i událostem v regionu. V důsledku toho začala GymTV spolupracovat s TV Fonka, což zpřístupnilo zpravodajství širší veřejnosti. Větší zpravodajské rozpětí přináší jak vyšší časovou zátěž pro redaktory, tak nutnost širšího technického vybavení. Vybudování kvalitního technického zázemí pro GymTV bylo financováno z několika různých finančních zdrojů, které shání nejen vedení školy, ale i vedoucí projektu Josef Fryš. Ten je jednoznačně neodmyslitelnou součástí GymTV. V průběhu případové studie jsem se přesvědčila o tom, že bez jeho obětavosti a pracovitosti by školní televize

²² Roku 2015 byla činnost GymTV oceněna prvním místem v kategorii nejlepšího webového magazínu mezi středními školami v České republice. Tuto pozici následně GymTV obhájila i v následujícím roce 2016. (GymTV, 2016)

nemohla tak dobře fungovat. Jeho práce si velmi cení i vedení školy, které si je vědomo toho, že školní televize dělá gymnáziu dobré jméno. Z tohoto důvodu má GymTV oporu jak u paní ředitelky Mgr. Ivy Kadeřábkové, tak i u zástupců školy. Kromě vedení školy a učitele Josefa Fryše by GymTV samozřejmě nemohla fungovat bez aktivních studentů. Zjistila jsem, že stejně jako jinde i zde se vyskytují drobné problémy s některými studenty (špatná docházka, nespolehlivost, prodlení v odevzdání apod.), ovšem převažuje aktivita těch, které práce skutečně baví a v budoucnu by se práci ve zpravodajství nebránili.

9 ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce bylo podrobněji nahlédnout do vnitřního fungování vybraného druhu školního média, konkrétně do školní televize na Gymnáziu Příbram. V teoretické části práce jsem se snažila odhalit, jaké druhy školních médií jsou nejčastější a jakým způsobem se média dostala do školního prostředí. Zjistila jsem, že se jednalo o dlouhotrvající proces a že v historii naší země byly doby, kdy to školní média ani ti, kdo se na nich podíleli, neměli jednoduché. Přesto lze říci, že od konce 1. poloviny 19. století se u nás první školní média začala objevovat, a to ve formě tisku. Tento druh školního média přetrval na mnoha školách dodnes, ovšem s příchodem moderních technologií se možnosti škol rozšířily. Některé školy se začaly později zaměřovat na rádiové nebo televizní vysílání. Úspěšnost školní televize v Příbrami vedla k tomu, že jsem výzkumu podrobila právě ji.

V teoretické části práce jsem dále došla k poznatkům o možných přístupech škol k mediální výchově. Tento předmět nachází ukotvení v RVP, v průřezovém tématu Mediální výchova. V kapitole, která se věnuje tomuto tématu, jsem vycházela především z Rámcového vzdělávacího programu. Potvrdila jsem si domněnku, že vytvářením školních médií mohou školy naplnit požadavky RVP. Zároveň tvůrčí a kolektivní činnost může studenty rozvíjet v mnoha dovednostech a schopnostech.

V oblasti přechodu od teoretické části práce k části praktické, bylo mou snahou čtenáře seznámit s výzkumnou metodou případové studie. Zjistila jsem, že tato metoda využívá mnoho technik a je ideální ve chvíli, kdy svůj výzkum chceme zaměřit právě na jeden konkrétní případ, který má být detailně rozpracován. V souvislosti s touto kvalitativní metodou jsem dále odhalila i skutečnost, že existují určité odchylky v pojetí případové studie. V textu jsem uvedla některé příklady.

Už v samotné teoretické části práce jsem zjistila, že za tvorbou školních médií stojí pracovití a nadšení jednotlivci, kteří jsou přesvědčeni o jejich důležitosti a nenahraditelnosti. To se mi potvrdilo i v následně provedeném výzkumu na gymnáziu. Odhalila jsem, že za úspěšností školního média stojí dobrá spolupráce jednotlivých členů, pracovní nasazení i ve svém volném (mimoškolním) čase a podpora od vedení školy. Došla jsem k závěru, že školní médium plní několik funkcí zároveň. Napomáhá k transparentnosti školy, podporuje sounáležitost mezi studenty, má neodmyslitelnou informační funkci a naplňuje požadavky vyplývající z RVP k průřezovému tématu Mediální výchova. Jednou z hlavních částí výzkumu bylo pozorování na pravidelných

poradách GymTV. Díky této technice jsem měla možnost vidět členy redakce během jejich práce a zaznamenat jejich pracovní náplň v reálném čase a z vlastní zkušenosti. Byla jsem svědkem toho, jak redakční tým řeší problémy, jak si rozdělují práci a jak se snaží neustále v reportážích zdokonalovat. Součástí diplomové práce je několik rozhovorů s lidmi, kteří se na činnosti GymTV podílejí. Tato část práce přináší subjektivní pohledy účastníků podílejících se na činnosti GymTV. V tom vidím přidanou hodnotu práce. Každý z rozhovorů přináší jedinečné poznatky, které nelze zobecňovat. V rámci kvalitativního výzkumu ale mají vysokou vypovídající hodnotu.

Snažila jsem se, aby má práce přehledně vypovídala o postavení a vývoji školních médií na školách. Cílem bylo, abych čtenáři umožnila nahlédnout do školní televize takovým způsobem, jak to z pohledu pouhého diváka není nemožné. Jelikož se jedná o kvalitativní výzkum, nelze se uchýlovat k obecnějším závěrům. Jsem toho názoru, že případová studie realizovaná v GymTV potvrzuje, že Mediální výchova se dá dělat kvalitně a toto průřezové téma má studentům určitě co nabídnout. Nejenže samotní členové redakční rady zdokonalují své dovednosti a schopnosti v oblasti médií, ale jejich výstupy podněcují k mediální komunikaci i ostatní studenty na škole, potažmo širokou veřejnost. Ať chceme nebo ne, média jsou všude kolem nás a ani prostředí škol se tomuto trendu nevyhne. Přejme tedy všem, kteří se na školních médiích podílí, hodně pracovního nadšení, pozitivních témat do zpravodajství a velké množství příjemců.

10 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Právní předpisy

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: Praha: MŠMT, 2013

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. In: Praha: VÚP, 2007

Školní vzdělávací program Gymnázia Příbram, Legionářů 402, 2011

Rozhovory s vedením školy, učiteli a členy redakce

Rozhovor s Mgr. Ivou Kadeřábkovou, ředitelka Gymnázia Příbram, Příbram 30.3. 2017

Rozhovor se studentkou Annou Praskou, Gymnázium Příbram, Příbram 8. 3. 2017

Rozhovor se studentkou Klárou Fichnovou, Gymnázium Příbram 8. 3. 2017

Rozhovor s autorem projektu GymTV PhDr. Josefem Fryšem, Příbram 22. 3. 2017

Akademické práce

BOHÁČOVÁ, Daniela. *Analýza školních časopisů psaných studenty na pražských středních školách*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta žurnalistiky. Katedra periodického tisku, 1979. Vedoucí práce: Karel Malec.

BRESTIČOVÁ, Zuzana. *Analýza školního časopisu a jeho pozice v životě školy* [online]. Brno, 2009 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/166338/pedf_b/bakalarska_prace.txt. Bakalářská práce. MASARYKOVA UNIVERZITA. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Tomáš Čech, Ph.D.

ČEKANOVÁ, Hana. *Tvorba školního časopisu jako prostředek k rozvoji mediální gramotnosti* [online]. Praha, 2013 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/97794> Bakalářská práce. UK. Vedoucí práce Mgr. Radim Wolák.

ČERNÁ, Zuzana. *Etika práce se synchronem v televizním zpravodajství a publicistice* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: file:///C:/Users/Tereza/Downloads/BPTX_2010_1__0_266292_0_100943.pdf. Bakalářská práce. UK. Vedoucí práce PhDr. Martin Lokšík.

KASPEROVÁ, Nikola. *Školní rozhlasové vysílání jako prostředek k rozvoji mediální gramotnosti* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/151629/>. Bakalářská práce. UK. Vedoucí práce Mgr. Radim Wolák

LIŠKOVÁ, Veronika. *Vývoj a komparace českého a německého vzdělávacího systému* [online]. Brno, 2008 [cit. 2017-04-05]. Diplomová práce. MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ. Vedoucí práce PaedDr. Jana Škrabánková, Ph.D.

MATES, Vladimír. *České studentské časopisy v 50.–90. letech 19. století*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filologická fakulta, naskenovaná verze, 1958.

SMRČKOVÁ, Dana. *Školní média – tisk, rozhlas, televize, internet: na příkladu Olomouckého a Ústeckého kraje* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/82237/>. Rigorózní práce. UK. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph. D.

SCHÖDELBAUER, Vladimír. *Vývoj a zaměření českého studentského tisku v období let 1918–1938*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta žurnalistiky. Katedra periodického tisku, 1983. Vedoucí práce: Alena Křivánková.

Literatura

BÍNA, Daniel. *Výchova k mediální gramotnosti*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-844-8.

BREČKA, Samuel. *Mediálna výchova*. 1. vyd. Bratislava: Národné centrum mediálnej komunikácie, 1999. 52 s.

BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. Studium. ISBN 80-85947-67-6.

GILLHAM, Bill. *Case Study Research Methods*. London and New York: Continuum, 2000. ISBN 0 8264 4796 1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

JIRÁK, Jan; ŠŤASTNÁ, L. K periodizaci vývoje mediální výchovy a mediálního vzdělávání v českém prostředí v evropském kontextu. *Sborník Národního muzea, Řada C–Literární historie*, 2012, 58.4: 67-72.

JIRÁK, Jan a Radim WOLÁK, ed. *Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání*. Praha: Radioservis, 2007. ISBN 978-80-86212-58-6.

KÖPPLOVÁ, Barbara. a Ladislav. KÖPPL. *Dějiny světové žurnalistiky*. Brno: Novinář, 1989-. ISBN 80-7077-216-6.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-802-4618-999.

PŘIBYL, Michal a Václav VÍŠKA. *Videotvorba ve škole: [příručka pro učitele základních škol]*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. ISBN 978-80-7435-217-1.

STAKE, R. E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

VERNER, Pavel. *Mediální výchova: průřezové téma*. Praha: SPL - Práce, 2007a. ISBN 978-80-7361-042-5.

YIN, R. K. (1994). *Case study research: Design and methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage Publications.

YIN, R. K. *Case Study Research. Design and Methods*. 4th ed. London: Sage Publications, 2009, ISBN 1412960991

Noviny a časopisy

DORUŽKA, Petr. *Ruská banánová*. In *Reflex*, 21. 2. 2008, s. 48.

HÁLEK, Vítězslav. *Den na konci října roku 1853 na staroměstském gymnasiu akademickém v Praze*. In *Národní listy*, 30. 1. 1861, roč. I, č. 30, s. 1.

HÁLEK, Vítězslav. *Na Staroměstském gymnasiu r. 1853. Upomínka ze studií*. I. In *Národní listy*, 1. 2. 1867a, roč. VII, č. 32, s. 1.

KOMÁNKOVÁ, Jitka. *Vždycky jsem si dělal, co jsem chtěl*. In *TV Revue*, 18. 7. 2007, s. 10.

HNÍZDO, Vlastislav. *Škola – to' můj osud*. In *Literární noviny*, 31. 3. 2008, s. 2.

POLÁČEK, Tomáš. Jaroslav Hutka. In *Magazín Mladé fronty Dnes*, 13. 11. 2008, s. 6.

PRUDKÝ, Libor. *Čtenářství očima pedagogů*. In *Učitelství noviny*, 1998, roč. 101, č. 41, s. 20.

ROUBÍK, František. *Studentské časopisy na akademickém gymnasiu staroměstském v l. 1851–1853 a básnické počátky Vítězslava Háška*. In *Česká revue*, 1925, roč. XVIII, č. 5, s. 270–280.

ROUBÍK, František. *Bibliografie časopisectva v Čechách z let 1863–1895*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1936. 319 s.

ŠVAGROVÁ, Marta. Vždy připraven, teď už s úlevou. In *Lidové noviny*, 19. 5. 2009, s. 10.

Internetové zdroje

Česká televize [online]. Cesta do hlubin študákovy duše, 2017 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/17403-cesta-do-hlubin-studakovy-duse/29238361323/>

Česká televize [online]. Škola základ života, 2017 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/18904-skola-zaklad-zivota/29238361324/>

ČT24. *V Litoměřicích vzniklo školní rádio* [online]. Česká televize: ČT, 2010 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1342879-v-litomicich-vzniklo-skolni-radio>

DUDEK. Jaké výsledky přinesl druhý ročník soutěže *Náš časopis* (2011). In: *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. Abeceda, o. s., 2017 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-soutez-casopisy/nas-casopis-2011>

DUDEK. Ze zákulisí školního časopisu GAG-BEN – Rozhovor na dálku 3. In: *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. Abeceda, o. s., 2017 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/rozhovor-na-dalku-3>

GymTV [online]. Gymnázium Příbram, 2005 - 2017 [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://gymtv.pb.cz/>

HUDCOVÁ. Jak tvořit s žáky třídní nebo školní časopis. In: *Zakatedrou* [online]. 2017 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://zakatedrou.cz/?p=2894>

CHLAD, Radim: *Historie Internetu v České republice*, 2000 [online]. [cit.2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

JIRÁK, Jan. Proč potřebujeme mediální výchovu. In: *Metodický portál RVP* [online]. rvp.cz, 2006 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/540/PROC-POTREBUJEME-MEDIALNI-VYCHOVU.html/>

Mediagram. *Kdy vzniká bulvár a kde se toto označení vzalo* [online]. Mediagram.cz: 2017 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://mediagram.cz/dejepis/kdy-vznika-bulvar-a-kde-se-toto-oznaceni-vzalo>

PASTOROVÁ, Markéta. Mediální výchova – ukázka zpracování. In: *Metodický portál RVP* [online]. rvp.cz, 2008 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVOF/2108/MEDIALNI-VYCHOVA-%E2%80%93-UKAZKA-ZPRACOVANI.html/>

PETERKA, Jiří. *Internet do škol startuje*. 2002. [online] Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/internet-do-skol-startuje> [cit. 2017-03-30]

PRUT - *průřezová témata* [online]. 2012 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z:
<http://www.prurezovatemata.cz/Methodikav%C3%BDuky.aspx>

PŘIBYL, Michal. *Školní televize a mediální výchova*. In: *Metodický portál RVP* [online]. rvp.cz, 2012 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/16545/SKOLNI-TELEVIZE-A-MEDIALNI-VYCHOVA.html/>

SÁRKŮZI, Radek. Soutěže školních časopisů. In: *Česká škola* [online]. 2006 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2006/06/radek-sarkozi-souteze-skolnich-casopisu.html>

ŠEBEŠ, Marek. Děti a mládež v kyberprostoru. In: *Média pod lupou* [online]. 2013 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.mediapodlupou.cz/lekce/deti-a-mladez-v-kyberprostoru>

WOJNAR a ZMRZLÍK. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou* [online]. Karviná: ZŠ Mendelova, 1998 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z:
<http://www.mendelova.cz/files/posts/218/files/jaksedelaskolnicasopis.pdf>

ZŠ Okříšky. *První vysílání školního rádia* [online]. ZŠ Okříšky, 2015 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.zsokrisky.cz/prvni-vysilani-skolniho-radia/d-3730>

11 PŘÍLOHY

Strukturovaný rozhovor s ředitelkou gymnázia

- 1) Vzpomínáte si na začátky školní televize na gymnáziu?
- 2) V čem spatřujete největší přínos GymTV?
- 3) Sledujete každý měsíc nově vzniklé zpravodajství a čtete pravidelně články na webových stránkách?
- 4) Do jaké míry je chod GymTV závislý na vedení školy? (Např. podpora na koupi technického vybavení apod.)
- 5) Kdo přišel s nápadem přesunout redakci televize do prostor původních hudebních a výtvarných učeben?
- 6) Snažíte se nějakým způsobem finančně nebo jinak podporovat a motivovat fungování školní televize na škole?
- 7) Vzpomenete si, jakou poslední věc s Vámi řešil vedoucí projektu PhDr. Josef Fryš ohledně GymTV?
- 8) Jak nahlížíte na projekt: *Jak se dělá televize*, jehož je gymnázium součástí?
- 9) Jaký vývoj předpokládáte u GymTV v budoucnu?

**Strukturovaný rozhovor se zakladatelem a vedoucím projektu GymTV
PhDr. Josefem Fryšem**

- 1) Považujete zájem studentů gymnázia o práci v GymTV za dostatečný?
Respektive, máte dostatečně obsazený redakční tým v současné době?
- 2) Proměnil se zájem studentů o práci v redakci nějak během let?
- 3) Stává se, že některého člena redakce vyloučíte? Pokud ano, jaké mohou být důvody?
- 4) S jakými problémy se GymTV nejčastěji potýká?
- 5) Kdo píše scénáře ke zpravodajství?
- 6) Vždy sám kontrolujete finální podobu zpráv? Kdo vás ve funkci popř. zastupuje?
- 7) Jak vybíráte, kterou informaci zpracujete jako reportáž a kterou jako článek?
- 8) Jak došlo k selekci jednotlivých rubrik, které se ve zpravodajství objevují?
- 9) Jakým technickým vybavením školní televize disponuje?
- 10) Z jakých finančních prostředků toto vybavení pochází?
Odkud televize čerpá finanční prostředky?
- 11) Užívají redaktoři a reportéři někdy i své soukromé technické vybavení?

12) V jakém počítačovém programu pracujete při úpravě a tvorbě zpráv?

13) Jak je ošetřeno z právního hlediska natáčení studentů při různých školních činnostech a jejich následné zveřejnění na internetu apod.? Je k tomu potřeba souhlas např. rodičů?

14) Pokud chcete natáčet v mimoškolních prostorách, musíte někdy v některých místech (např. v kulturních zařízeních) shánět povolení k tomu, abyste tam mohli natáčet?

15) Jak jste se dostali k projektu: *Jak se dělá televize?*
Kdy bude následovat další ročník?

Ukázka rozhovoru

„Vybočuji jinam, než jde proud,“ zpovídá se Tereza Trollerová

Dnes Vám přinášíme další rozhovor s jedním z pedagogů školy. Tentokrát odpovídá na naše dotazy učitelka ZSV, Tereza Trollerová. Na gymnáziu učí sice zatím dva roky, ale víte i něco o jejím soukromí? Zeptali jsme se za vás.

Byla jste studentkou tohoto gymnázia. Vzpomínáte na gymnázium kladně?

Určitě ano. Já jsem byla i hrozně nadšená z toho, že mi nabídka vůbec přišla. Já si myslím, že vůbec nejlepší období ze studijních let byl právě gympl. Našla jsem tady spoustu kamarádů, se kterými se scházím dodnes, a řekla bych, že to pro mě bylo úplně to nejlepší životní období. Hodně jsem si to období užívala. Mnoho lidí vám řekne, že pro ně byla ta vysoká top, ale pro mě to byla právě střední, ta mi leží v srdci.

Učíte tedy základy společenských věd. Kterou jejich část máte nejraději?

Psychologii a právo.

Máte nějaký typ dokonalého studenta?

To nemám (smích). Já mám docela ráda tu rozmanitost a nerada bych je nějak „zaškatulkovala“, já to nerada dělám.

Co vlastně děláte ve svém volném čase?

Řekla bych, že čtu, když mám čas, kterého teď ale moc nemám. Když mám všechno hotové doma, do práce a i do školy, tak si ráda zalezu po peřinu s knížkou. Potom je mým občasným relaxem domácí tvoření dekorací, například vytváření adventních věnců.

Jak pro vás vypadá ideálně strávený den – kdybyste měla den volna a dostatek všeho – co byste dělala?

Musím mít dostatek jídla, to je první věc. Teplou, nejlépe v pohodlí domova, nebo v létě na sluníčku a muselo by to být s mými nejbližšími, takže s přítelem, nebo ráda jezdím k rodičům a sourozenci a trávím s nimi volné chvíle.

Další otázky byly například:

Proč jste se stala učitelkou? Co Vás k tomu dovedlo?

A když jste se sem vracela, učitelé vás brali jako studentku nebo už jako učitelku?

Máte nějaký oblíbený sport?

Posloucháte hudbu? Jaký druh nejraději?

Zaměňují vás občas studenti za studentku?

Zdroj:GymTV

Dotazník pro studenty gymnázia

Otázky na historii a práci školní televize

- 1) Víte, od jakého roku školní televize na gymnáziu působí?

- 2) Víte, kdo GymTV založil a v jakých prostorách školy původně školní redakce byla?

- 3) Víte, kde v prostorách školy sídlí školní televize dnes a kdo je jejím šéfredaktorem?

- 4) Znáte někoho, kdo je aktivním členem GymTV?

Otázky na využívání a sledování zpravodajství

- 5) Sledujete zpravodajství GymTV? Pokud ano, jak často?
 - a) pravidelně (každý měsíc)
 - b) občas (nepravidelně)
 - c) málo, zřídka
 - d) nikdy (přeskočte na otázku 8.)

- 6) Kde zpravodajství GymTV sledujete?
 - a) v prostorách školy (školní vysílání)
 - b) na internetu
 - c) TV Fonka

- 7) Co Vás motivuje k tomu, abyste se na zpravodajství GymTV podívali?

- 8) Pokud víte, že v některé z reportáží budete (např. s Vámi byl udělán rozhovor; je tam reportáž z Vašeho školního výletu apod.), podíváte se na zprávy?

9) Sledujete webové stránky školy?

Pokud ano, jak často? Z jakých důvodů?

.....
.....